

บทที่ 4

สถานการณ์ของโครงการอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตสำหรับผู้สูงอายุ ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมระดับกลางในช่วงปี พ.ศ. 2554-2556

ในขั้นต้นของการวิจัยเรื่อง “กลยุทธ์การสื่อสารในการสอนคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตสำหรับผู้สูงอายุที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมระดับกลาง” ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่างแต่ละโครงการ ซึ่งจะช่วยให้ผู้วิจัยเข้าใจถึงความเป็นมา วัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ รายละเอียดเบื้องต้นในการจัดการอบรม และการประชาสัมพันธ์โครงการอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตสำหรับผู้สูงอายุที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมระดับกลาง

จากนั้นผู้วิจัยจึงได้วิเคราะห์ข้อมูลในประเด็นดังกล่าวข้างต้น เพื่อสรุปเป็นสถานการณ์ของโครงการอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตสำหรับผู้สูงอายุที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมระดับกลางในช่วงปีพ.ศ. 2554-2556 จากนั้นนำมาเปรียบเทียบกับสถานการณ์ของการอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตสำหรับผู้สูงอายุที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมระดับสูงในชมรม OPPY

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยในประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. ความเป็นมาของโครงการ
2. รายละเอียดเบื้องต้นในการจัดอบรม
3. การประชาสัมพันธ์โครงการ
4. การวิเคราะห์เปรียบเทียบสถานการณ์ของโครงการสำหรับผู้สูงอายุระดับกลางกับการอบรมของชมรม OPPY

1. ความเป็นมาของโครงการ

1.1 โครงการของบริษัท พีดับบลิวดี มัลติมีเดีย จำกัด กับ อุทยานการเรียนรู้

ความเป็นมาของโครงการ

โครงการอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตสำหรับผู้พิการและผู้สูงอายุ โดยความร่วมมือระหว่างบริษัท พีดับบลิวดี มัลติมีเดีย จำกัด หรือ PWD กับอุทยานการเรียนรู้ หรือ TK Park เดิมเป็นโครงการที่มีกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้พิการเพียงกลุ่มเดียว โดยมีจุดเริ่มต้นจากการดำเนินงานเพื่อบรรลุพันธกิจด้านการอบรมให้ความรู้เพื่อการพัฒนาแนวความคิดของคนพิการให้ทันสมัย

ในเว็บไซต์ของบริษัท พีดับบลิวดี มัลติมีเดีย จำกัด กล่าวถึงประวัติความเป็นมาของบริษัทไว้ว่า บริษัทก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน พ.ศ. 2552 โดยคุณไพบุลย์ แดงประสิทธิ์ และคุณปริดา ลีมนนทกุล (ผู้ทพพลภาพโดยสิ้นเชิงแบบถาวร) บริษัทดำเนินงานภายใต้วิสัยทัศน์ที่ต้องการสื่อสารและสร้างสรรค์ผลงานของคนพิการให้เกิดการยอมรับจากสังคม จึงเป็นที่มาของชื่อบริษัท พีดับบลิวดี (PWD) ซึ่งเป็นตัวย่อของคำที่นิยมใช้เรียกผู้พิการ คือ Person With Disabilities เริ่มแรกบริษัทดำเนินการผลิต PWD Magazine นิตยสารที่เป็นช่องทางในการสื่อสารแบบสองทาง (Two-way communication) เพื่อถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ตรง และสร้างความเข้าใจระหว่างผู้พิการกับคนในสังคมรอบข้าง และการดำเนินงานหลักของ PWD ในปัจจุบันคือ การช่วยเหลือผู้พิการในด้านอาชีพ โดยส่งเสริมความสามารถของผู้พิการ สร้างอาชีพ และสร้างช่องทางเผยแพร่ผลงานหรือจำหน่ายสินค้าของผู้พิการ เป็นต้น

นอกจากนี้ PWD ยังมีพันธกิจสำคัญอีกประการหนึ่งคือ การอบรมให้ความรู้เพื่อการพัฒนาแนวความคิดของคนพิการให้ทันสมัย โดยเล็งเห็นว่าคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางสำคัญ จึงเป็นที่มาของแนวคิดการจัดตั้งโครงการอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตสำหรับผู้พิการขึ้น

“เนื่องจากเราเล็งเห็นถึงความสำคัญและประโยชน์ของการสื่อสาร และขณะเดียวกันเราก็พบว่า 80% ของผู้พิการยังเข้าไม่ถึงข้อมูลข่าวสารและเข้าไม่ถึงสิทธิ์ที่ควรจะได้รับ เพราะส่วนใหญ่ผู้พิการอยู่แต่ในบ้านไม่ได้ออกไปข้างนอก เราจึงเห็นว่าคอมพิวเตอร์น่าจะสามารถช่วยเขาได้ จากนั้นผมและคุณปริดา ลีมนนทกุล ในนามของ PWD จึงเริ่มเขียนโครงการที่เราจะสอนคอมพิวเตอร์และโซเชียลเน็ตเวิร์กให้กับคนพิการเป็นหลัก” (ไพบุลย์ แดงประสิทธิ์, บรรณาธิการบริหาร บริษัท พีดับบลิวดี มัลติมีเดีย จำกัด, สัมภาษณ์, 12 กุมภาพันธ์ 2556)

อย่างไรก็ตามสืบเนื่องจาก PWD ต้องการจัดอบรมคอมพิวเตอร์ให้แก่ผู้พิการและผู้สูงอายุ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย แต่ด้วยการดำเนินงานในรูปแบบบริษัทเอกชนทำให้ประสบปัญหาในการของบประมาณสนับสนุนการอบรมจากหน่วยงานต่างๆ จึงจำเป็นต้องหาพันธมิตรร่วม โดย PWD ได้ลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมืออย่างเป็นทางการกับสำนักงานอุทยานการเรียนรู้ (TK Park) และมูลนิธิสากลเพื่อคนพิการ เมื่อวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2554 ด้วยวัตถุประสงค์ที่จะร่วมมือกันส่งเสริม สนับสนุนการอ่าน การเรียนรู้ และการจัดฝึกอบรมให้ความรู้เพื่อพัฒนาแนวคิดของผู้พิการ รวมถึงการจัดนิทรรศการเพื่อเผยแพร่เรื่องราวและผลงาน และจัดกิจกรรมเพื่อการพัฒนาศักยภาพของผู้พิการ โครงการอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตสำหรับผู้พิการโดยไม่มีค่าใช้จ่าย จึงเกิดขึ้นภายใต้บันทึกข้อตกลงความร่วมมือดังกล่าว

ในส่วนการดำเนินงานของพันธมิตรร่วม PWD จะเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินโครงการทั้งหมด ทั้งวางแผนโครงการ ออกแบบหลักสูตร จัดการสอน และประสานงานโดยรวม ในขณะที่ TK park เป็นฝ่ายสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในเรื่องสถานที่สำหรับจัดอบรม คือห้องอบรมไอทีเวิร์กช็อป 1-2 ของ TK park ซึ่งตั้งอยู่ที่ชั้น 8 อาคารเซ็นทรัลเวิลด์ กรุงเทพฯ รวมทั้งอาหารกลางวันและอาหารว่างสำหรับผู้เข้าร่วมอบรม และมูลนิธิสากลเพื่อคนพิการเป็นฝ่ายสนับสนุนงบประมาณสำหรับค่าเดินทางของผู้พิการ ค่าวิทยากร (ผู้สอน) และค่าเอกสารประกอบการสอน อย่างไรก็ตามมูลนิธิสากลเพื่อคนพิการสามารถสนับสนุนงบประมาณให้โครงการได้เพียงแค่ปีแรกของโครงการ (พ.ศ. 2554) เท่านั้น ดังนั้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 เป็นต้นมา พันธมิตรร่วมจึงเหลือเพียง 2 หน่วยงานคือ PWD กับ TK Park และทำให้ PWD ต้องหางบประมาณมาสนับสนุนโครงการด้วยตนเองเพิ่มขึ้น

ในส่วนกลุ่มเป้าหมาย จากที่กล่าวมาข้างต้นว่ากลุ่มเป้าหมายในช่วงริเริ่มโครงการเดิมเป็นผู้พิการเพียงกลุ่มเดียว แต่เมื่อทางโครงการเริ่มจัดการอบรมจริงได้มีการขยายกลุ่มเป้าหมายของโครงการมาสู่ผู้สูงอายุด้วย คุณไพบูลย์ แดงประสิทธิ์ อธิบายถึงสาเหตุไว้ว่าเนื่องจากผู้พิการและผู้สูงอายุมีความคล้ายคลึงด้านอุปสรรคจากสภาพร่างกายที่มีผลต่อการเรียนรู้และการขาดโอกาสในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางอินเทอร์เน็ตเช่นเดียวกัน

“ในปัจจุบันผู้สูงอายุมีแนวโน้มเพิ่มจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ และเป็นบุคคลอีกกลุ่มหนึ่งที่ขาดโอกาสในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารในอินเทอร์เน็ต โดยทางโครงการพิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้สูงอายุมีลักษณะการเรียนรู้และความเสื่อมถอยของร่างกายบางประการคล้ายคลึงกับผู้พิการ ซึ่งน่าจะสามารถจัดชั้นเรียนให้ผู้พิการและผู้สูงอายุได้มาเรียนคอมพิวเตอร์ร่วมกันได้ ดังนั้นทางโครงการจึงกำหนดกลุ่มเป้าหมายของโครงการไว้คือ ผู้พิการและผู้สูงอายุ” (ไพบูลย์ แดงประสิทธิ์, สัมภาษณ์, 12 กุมภาพันธ์, 2556)

เมื่อจัดการสอนมาระยะหนึ่งก็พบข้อเท็จจริงว่า ผู้พิการซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักที่ทำให้เกิดการริเริ่มโครงการนี้กลับมาสวมครเข้าร่วมโครงการน้อยกว่าผู้สูงอายุมาก โดยปัจจุบันมีสัดส่วนของผู้เรียนที่เป็นผู้พิการเพียงร้อยละ 20 และผู้สูงอายุซึ่งเป็นผู้เรียนส่วนใหญ่ของโครงการมีสัดส่วนมากถึงร้อยละ 80 บางชั้นเรียนมีทั้งผู้พิการและผู้สูงอายุเรียนรวมกันแต่บางชั้นเรียนมีเฉพาะผู้สูงอายุเท่านั้น คุณปริดา ลิ้มนนทกุล กรรมการผู้จัดการ บริษัท พีดับบลิวดี มัลติมีเดีย จำกัด ได้วิเคราะห์ไว้ในเว็บบล็อกส่วนตัว (<http://preedatracking.blogspot.com>) ว่าน่าจะมีสาเหตุมาจาก

- 1) ผู้พิการที่มีความพิการมากจะมีอุปสรรคในการเรียนรู้มากทำให้เรียนรู้ได้น้อย
- 2) ในขณะที่ผู้พิการที่มีความพิการน้อยแม้จะสามารถเรียนรู้คอมพิวเตอร์ได้มาก แต่ก็เดินทางมาเรียนลำบาก รวมทั้งมักมีปัญหาเรื่องค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาเรียนอีกด้วย
- 3) มีผู้สูงอายุจำนวนมากที่มีความตั้งใจอยากเรียนรู้คอมพิวเตอร์ โดยร่างกายยังแข็งแรง และสามารถที่จะเดินทางมาเรียนได้สะดวกกว่าผู้พิการ

โครงการอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตสำหรับผู้พิการและผู้สูงอายุ ของ PWD กับ TK Park จัดขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ 9-10 มีนาคม 2554 โดยจัดเป็นหลักสูตรครั้งละ 2 วัน ระหว่างเวลา 11.00-17.00 น. รวมระยะเวลาอบรม 10 ชั่วโมงต่อหลักสูตร และไม่เก็บค่าใช้จ่ายใดๆ ทั้งสิ้น จากนั้นเป็นต้นมาโครงการมีกำหนดจัดการอบรมขึ้นอย่างต่อเนื่องประมาณเดือนละ 1 ครั้ง จากการรวบรวมข้อมูลของผู้วิจัยจากเว็บบล็อกส่วนตัวของคุณปริดา ลิ้มนนทกุล พบว่า รวมตลอดทั้งปี พ.ศ. 2554 และ 2555 PWD กับ TK Park ได้จัดการอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตสำหรับผู้พิการและผู้สูงอายุ มากถึงปีละ 10 ครั้ง

สำหรับเนื้อหาของหลักสูตรพบว่า ในการอบรมช่วงต้นปี (ประมาณครั้งที่ 1-3) จะเป็นการสอนในหลักสูตรการใช้งานคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเบื้องต้น (First Step to Internet) เพื่อปูพื้นฐานให้ผู้เรียนสามารถใช้งานคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตในระดับเบื้องต้นได้ จากนั้นในครั้งต่อมาทางโครงการได้จัดสอนหลักสูตรขั้นสูงอื่นๆ เพิ่มเติมเดือนละ 1 ครั้ง โดยผู้เรียนสามารถสมัครเรียนได้ตามความสนใจของแต่ละคน

วัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ

โครงการอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตสำหรับผู้พิการและผู้สูงอายุ โดยความร่วมมือระหว่าง PWD กับ TK Park มีวัตถุประสงค์เพื่ออบรมและพัฒนาให้ผู้พิการและผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงและใช้งานคอมพิวเตอร์ได้ ทั้งนี้เพื่อเป้าหมายที่ต้องการให้ผู้พิการและผู้สูงอายุสามารถรับ

ทราบข้อมูลข่าวสารและเข้าถึงสิทธิที่พึงได้รับผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ต สามารถใช้อินเทอร์เน็ตเป็นสื่อกลางในการติดต่อสื่อสารเพื่อถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ และสร้างความเข้าใจระหว่างผู้พิการและผู้สูงอายุกับคนในสังคมรอบข้าง รวมทั้งสามารถใช้อินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางในการสร้างอาชีพได้ในลำดับต่อไป (ไพบูลย์ แดงประสิทธิ์, สัมภาษณ์, 12 กุมภาพันธ์ 2556)

1.2 โครงการของคณะเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

ความเป็นมาของโครงการ

นอกจากเหนือจากพันธกิจหลักในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยแล้ว สถาบันอุดมศึกษาในปัจจุบันยังมีพันธกิจรองอีกประการหนึ่งคือ การให้บริการวิชาการและบริการวิชาชีพแก่สังคม คณะเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน มทร.พระนคร จึงได้จัดโครงการอบรมความรู้ด้านสื่อสารมวลชนและเทคโนโลยีให้แก่บุคคลภายนอกโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายอย่างต่อเนื่อง ดังเช่นตัวอย่างโครงการที่จัดในช่วงปีพ.ศ. 2553 ได้แก่ โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการการใช้คอมพิวเตอร์เบื้องต้นสำหรับบุคคลทั่วไป โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในงานวิจัย โครงการสร้างเว็บไซต์ถวายความรู้สำหรับพระภิกษุสงฆ์ และโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการการทำเว็บเพจ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ที่สนใจสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพและการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้

ประเด็นหนึ่งที่ทางคณะเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน มทร.พระนคร ได้เล็งเห็นคือ ความจำเป็นในการส่งเสริมความรู้ด้านเทคโนโลยีให้แก่ผู้สูงอายุเพื่อให้สามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ ตามแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ฉบับที่ 2 ของประเทศไทย (พ.ศ.2552-2556) ที่มีมาตรการพัฒนาการเรียนรู้ ICT แก่ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ และผู้สูงอายุ ประกอบกับทรัพยากรที่ทางคณะมีอยู่ ได้แก่ ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ และคณาจารย์ที่มีความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน ซึ่งเอื้ออำนวยต่อการจัดอบรมคอมพิวเตอร์ให้แก่ผู้สูงอายุได้ ดังนั้นคณะเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน มทร.พระนคร จึงได้จัดโครงการอบรมหลักสูตรการใช้งานคอมพิวเตอร์เบื้องต้นสำหรับผู้สูงอายุขึ้น เป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินงานตามพันธกิจด้านการบริการวิชาการและบริการวิชาชีพแก่สังคม เพื่อให้ผู้สูงอายุได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์และใช้ชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ

โครงการอบรมหลักสูตรคอมพิวเตอร์เบื้องต้นสำหรับผู้สูงอายุ ของมทร.พระนคร จัดขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ 12-14 สิงหาคม 2554 เป็นหลักสูตรอบรม 3 วัน ระยะเวลา 09.00-16.00 น.

รวมระยะเวลาอบรม 18 ชั่วโมงต่อหลักสูตร โดยเป็นการจัดอบรมเพื่อบริการวิชาการแก่ประชาชน โดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายใดๆ ทั้งสิ้น

หลังจากที่ทางมหาวิทยาลัยได้ประชาสัมพันธ์โครงการผ่านสื่อมวลชนประเภทหนังสือพิมพ์ และแถบอักษรข่าววังทางสถานีโทรทัศน์ NBT ปรากฏว่ามีผู้สูงอายุสนใจเป็นจำนวนมากและมาสมัครจนเกินจำนวนที่เปิดรับ ซึ่งทางโครงการสามารถรับเข้าเรียนได้เพียง 30 คนเท่านั้น เนื่องด้วยข้อจำกัดด้านงบประมาณ ผู้สูงอายุหลายท่านจึงได้แจ้งความประสงค์ขอให้ทางคณะเปิดโครงการอบรมหลักสูตรดังกล่าวเพิ่มเติมเพื่อรองรับความต้องการเรียนคอมพิวเตอร์ของผู้สูงอายุ และเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาด้านงบประมาณด้วยการเก็บค่าลงทะเบียนจากผู้เรียนเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินโครงการ

ตั้งนั้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 เป็นต้นมา เมื่อทางโครงการได้ทราบถึงความต้องการในการเรียนคอมพิวเตอร์ของผู้สูงอายุที่มีเป็นจำนวนมากและผู้สูงอายุหลายท่านยินดีและพร้อมที่จะจ่ายค่าเรียนได้ คณะเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน มทร.พระนคร จึงได้จัดโครงการอบรมหลักสูตรคอมพิวเตอร์เบื้องต้นสำหรับผู้สูงอายุเพื่อตอบสนองความต้องการดังกล่าวอย่างต่อเนื่องในปี พ.ศ. 2555 และ 2556 โดยรุ่นที่ 2 ได้จัดขึ้นเมื่อวันที่ 10-12 กุมภาพันธ์ 2555 เป็นหลักสูตรอบรม 3 วัน ระยะเวลา 09.00-16.00 น. รวมระยะเวลาอบรม 18 ชั่วโมงต่อหลักสูตร รับผู้เรียนจำนวนจำกัด 30 คนเช่นเดิม แต่มีความจำเป็นต้องเก็บค่าลงทะเบียนจำนวน 1,500 บาทเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินโครงการ

ล่าสุดโครงการอบรมหลักสูตรคอมพิวเตอร์เบื้องต้นสำหรับผู้สูงอายุ รุ่นที่ 3 จัดขึ้นเมื่อวันที่ 15-16 ธันวาคม 2555 ระยะเวลา 09.00-16.00 น. ซึ่งลดเวลาอบรมเหลือเพียง 2 วัน รวมระยะเวลาอบรม 12 ชั่วโมงต่อหลักสูตร ในขณะที่เก็บค่าลงทะเบียนเพิ่มขึ้นเป็น 2,000 บาท และกำหนดรับผู้เรียนเพิ่มเป็น 35 คน

ต่อมาเมื่อเว็บไซต์เฟซบุ๊ก (Facebook) เครือข่ายสังคมออนไลน์ได้รับความนิยม เนื่องจากเป็นเครือข่ายที่สามารถเชื่อมโยงให้บุคคลสามารถติดต่อสื่อสารกันได้ง่าย ขณะเดียวกันผู้สูงอายุในปัจจุบันก็เริ่มให้ความสนใจและมีความต้องการเรียนรู้การใช้งานเฟซบุ๊กมากขึ้น คณะเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน มทร.พระนคร จึงได้จัดโครงการอบรมหลักสูตรการใช้เฟซบุ๊กเบื้องต้นสำหรับผู้สูงอายุขึ้นเพิ่มเติม เพื่อต่อยอดความรู้และทักษะการใช้งานคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตตามความต้องการใช้งานที่มากขึ้น ด้วยเล็งเห็นว่าเฟซบุ๊กน่าจะมีส่วนช่วยให้ผู้สูงอายุมีเครือข่ายทางสังคมที่สามารถติดต่อสื่อสารกันได้ โดยหลักสูตรดังกล่าวจัดขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ 2-3 กุมภาพันธ์ 2556 เป็นหลักสูตรอบรม 2 วัน ระยะเวลา 09.00-16.00 น. รวมระยะเวลาอบรม 12 ชั่วโมงต่อหลักสูตร รับผู้เรียนจำนวนจำกัด 35 คน และเก็บค่าลงทะเบียน 1,500 บาท

วัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ

จากการศึกษาเอกสารของโครงการพบว่า ทางคณะเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน มทร.พระนคร จัดโครงการอบรมคอมพิวเตอร์สำหรับผู้สูงอายุขึ้น เพื่อส่งเสริมการให้บริการด้านการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุ โดยโครงการอบรมหลักสูตรคอมพิวเตอร์เบื้องต้นสำหรับผู้สูงอายุ มีวัตถุประสงค์เพื่ออบรมให้ผู้เรียนสามารถใช้งานคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตในระดับเบื้องต้นได้ และโครงการอบรมหลักสูตรการใช้เฟซบุ๊กเบื้องต้นสำหรับผู้สูงอายุ มีวัตถุประสงค์เพื่ออบรมให้ผู้เรียนสามารถใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กเบื้องต้นได้

ทั้งนี้ เพื่อเป้าหมายที่ต้องการให้ผู้สูงอายุสามารถใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่มีอยู่ในอินเทอร์เน็ตได้ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการใช้ชีวิตประจำวัน รวมทั้งรู้จักช่องทางใหม่ๆ ในการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น

1.3 โครงการอบรมของสาขาวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

ความเป็นมาของโครงการ

ทางสาขาวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ คณะวิทยาศาสตร์ มรภ.จันทรเกษม โดยความริเริ่มของ ผศ. เอกพรรณ ธัญญาวินิชกุล ซึ่งเล็งเห็นว่าผู้สูงอายุยังเป็นกลุ่มที่ขาดความรู้ในการใช้งานคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต แม้ว่าจะมีคอมพิวเตอร์อยู่ที่บ้านแต่ก็ใช้ไม่เป็น รวมทั้งได้เห็นถึงความเป็นไปได้ในการเรียนรู้คอมพิวเตอร์ของผู้สูงอายุ จึงได้ริเริ่มจัดโครงการอบรมคอมพิวเตอร์สำหรับผู้สูงอายุขึ้น โดยเป็นการดำเนินงานตามภารกิจด้านการบริการวิชาการแก่สังคม เพื่อขยายโอกาสและพัฒนาการศึกษาให้กับประชาชนทั่วไป นอกจากเหนือจากภารกิจหลักในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัย ประกอบกับความต้องการจัดกิจกรรมที่สามารถบูรณาการเข้ากับหลักสูตรวิทยาการคอมพิวเตอร์ เพื่อให้อาจารย์และนักศึกษาได้มีส่วนร่วมประยุกต์วิชาความรู้มาใช้ในการจัดกิจกรรมได้

โครงการอบรมคอมพิวเตอร์สำหรับผู้สูงอายุนี้ได้รับงบประมาณแผ่นดินสนับสนุนจากทางมหาวิทยาลัยเพื่อเป็นค่าดำเนินการ ร่วมกับการเก็บค่าลงทะเบียนจากผู้เรียนในราคาถูกเพื่อใช้เป็นค่าตอบแทนวิทยากร และการอบรมคอมพิวเตอร์ดังกล่าวจัดขึ้นภายใต้ชื่อโครงการ “สูงวัย-ไซเบอร์” โดยการอบรมรุ่นที่ 1 ได้จัดขึ้นเมื่อวันที่ 16-18 พฤษภาคม 2555 เป็นหลักสูตรอบรม 3 วัน ระหว่างเวลา 09.00-16.30 น. รวมระยะเวลาอบรม 19.5 ชั่วโมงต่อหลักสูตร รับผู้เรียนจำนวนจำกัด 30 คน และเก็บค่าลงทะเบียน 1,200 บาท

“โครงการเริ่มจากไอเดียส่วนตัว โดยพี่ได้ลองไปสอนพ่อที่ไม่เคยใช้คอมพิวเตอร์เลย ปรากฏว่าพ่อเขาก็พอทำได้ พี่ก็เลยได้ไอเดียว่า เราน่าจะนึกถึงผู้สูงวัยคนอื่นๆ ในสังคม และเราก็จัดโครงการนี้ขึ้นมา แม้จะต้องเก็บค่าลงทะเบียนบ้าง แต่คิดว่ามันก็ได้ไม่แพง ผู้สูงวัยน่าจะจ่ายได้ และเมื่อเสนอทางประธานสาขาและทางคณะ ก็ได้รับการสนับสนุน รวมทั้งพี่ได้ลองไปสำรวจความเห็นของอาจารย์ที่เกษียณไปแล้ว ท่านก็บอกว่าเป็นโครงการที่แปลกใหม่และควรจะทำไปเรื่อยๆ” (เอกพรรณ ธัญญาวิณิชกุล, สัมภาษณ์, 19 มีนาคม, 2556)

จากความสำเร็จของโครงการสูงวัย-ไซเบอร์ รุ่นที่ 1 ซึ่งมีผู้สนใจสมัครเข้าร่วมโครงการตามจำนวนที่เปิดรับและจากผลการประเมินโครงการพบว่าผู้เรียนมีความพึงพอใจในระดับมาก ประกอบกับทางโครงการได้พบว่ายังมีผู้สูงอายุอีกเป็นจำนวนมากที่มีความต้องการเรียนรู้คอมพิวเตอร์ ทั้งผู้ที่สมัครไม่ทันในรุ่นแรกและผู้ที่โทรศัพท์เข้ามาสอบถามถึงการจัดในรุ่นต่อไป ทำให้ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2556 สาขาวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ มรภ.จันทระเกษม ได้รับอนุมัติงบประมาณให้จัดโครงการอบรมคอมพิวเตอร์สำหรับผู้สูงอายุอีกจำนวน 2 รุ่น คือ รุ่นที่ 2 จัดขึ้นระหว่างวันที่ 20-22 มีนาคม 2556 และรุ่นที่ 3 จะจัดขึ้นในช่วงเดือนพฤษภาคม 2556 โดยเป็นหลักสูตรอบรม 3 วัน ระหว่างเวลา 09.00-16.30 น. รวมระยะเวลาอบรม 19.5 ชั่วโมงต่อหลักสูตร และได้รับอนุมัติงบประมาณแผ่นดินจากทางมหาวิทยาลัยเพื่อใช้ดำเนินโครงการร่วมกับเงินค่าลงทะเบียนที่เก็บจากผู้สมัครเพื่อเป็นค่าตอบแทนวิทยากรเช่นเดิม แต่ในรุ่นที่ 2 และ 3 นี้ได้เก็บค่าลงทะเบียนเพิ่มขึ้นเป็น 1,800 บาท

วัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ

จากการศึกษาเอกสารของโครงการ พบว่าทางโครงการมีวัตถุประสงค์หลักในการจัดโครงการคอมพิวเตอร์สำหรับผู้สูงอายุ 2 ประการ คือ

1. เพื่ออบรมวิธีการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตให้แก่ผู้สูงอายุ
2. เพื่อพัฒนาทักษะการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตให้แก่ผู้สูงอายุ

ทั้งนี้ การดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของโครงการข้างต้นก็เพื่อบรรลุเป้าหมายหลักของโครงการคือ เพื่อให้ผู้สูงอายุใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตในระดับที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้เป็นสำคัญ

อย่างไรก็ตามผู้วิจัยพบว่า ทางโครงการยังมีเป้าหมายรองอีกประการหนึ่งคือ การต่อยอดทักษะการใช้อินเทอร์เน็ตไปสู่การสร้างสังคมผู้สูงอายุในเครือข่ายสังคมออนไลน์ต่อไป ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบโครงการพบว่า ปัจจุบันยังกำหนดให้เป็นเป้าหมายดังกล่าวเป็นเพียงเป้าหมาย

รองของโครงการสูงวัย-ไซเบอร์อยู่ เนื่องจากในปัจจุบันทางโครงการต้องการจัดการอบรมเพื่อรองรับผู้สูงอายุที่ยังไม่สามารถใช้คอมพิวเตอร์ได้เลยซึ่งยังมีอยู่เป็นจำนวนมากเสียก่อน

ผู้วิจัยได้ประมวลข้อมูลด้านความเป็นมาของโครงการอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตสำหรับผู้สูงอายุที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมระดับกลางทั้ง 3 โครงการข้างต้น โดยนำเสนอผลการวิจัยในตารางที่ 4.1 ดังนี้

ตารางที่ 4.1 สถานภาพด้านความเป็นมาของโครงการอบรมที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

สถานภาพ ด้านความเป็นมา	โครงการของ PWD กับ TK Park	โครงการของ มทร.พระนคร	โครงการของ มรภ.จันทระเกษม
หน่วยงาน	บริษัทเอกชน และองค์การมหาชน	มหาวิทยาลัยรัฐ	มหาวิทยาลัยรัฐ
ความเป็นมา	เป็นภารกิจหลักของหน่วยงาน	เป็นเพียงส่วนหนึ่งในภารกิจของหน่วยงาน	เป็นเพียงส่วนหนึ่งในภารกิจของหน่วยงาน
วัตถุประสงค์	อบรมให้ความรู้และพัฒนาทักษะการใช้ คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตให้แก่ผู้สูงอายุ	อบรมให้ความรู้และพัฒนาทักษะการใช้ คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตให้แก่ผู้สูงอายุ	อบรมให้ความรู้และพัฒนาทักษะการใช้ คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตให้แก่ผู้สูงอายุ
เป้าหมาย	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและสิทธิ์ที่ พึงได้รับทางอินเทอร์เน็ตได้ 2. เพื่อการใช้อินเทอร์เน็ตเป็นสื่อกลางใน การติดต่อสื่อสารเพื่อถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ และสร้างความเข้าใจ ระหว่างผู้สูงอายุกับคนในสังคมรอบข้าง 3. เพื่อการใช้อินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางใน การสร้างอาชีพได้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่มี อยู่ในอินเทอร์เน็ตได้ 2. เพื่อการใช้ช่องทางอินเทอร์เน็ตในการ ติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นได้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้สามารถใช้งานคอมพิวเตอร์และ อินเทอร์เน็ตเบื้องต้นสำหรับใช้ในชีวิต ประจำวันได้เป็นสำคัญ

สรุปสถานภาพด้านความเป็นมา ของโครงการอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตสำหรับผู้สูงอายุที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมระดับกลาง

1) ด้านหน่วยงานที่จัดโครงการ

หน่วยงานที่จัดโครงการอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตสำหรับผู้สูงอายุที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมระดับกลางมีทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์การมหาชน โดยจากกลุ่มตัวอย่าง หน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ มหาวิทยาลัยรัฐ คือ มทร.พระนคร และ มรภ.จันทระเกษม และ หน่วยงานภาคเอกชน ได้แก่ บริษัท พีดับบลิวดี มัลติมีเดีย จำกัด และ องค์การมหาชน ได้แก่ สำนักอุทยานการเรียนรู้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ได้ว่า ภายหลังจากที่กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ได้ออกแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ฉบับที่ 2 ของประเทศไทย (พ.ศ.2552-2556) ที่มีมาตรการพัฒนาการเรียนรู้ ICT แก่ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ และผู้สูงอายุ หน่วยงานทุกภาคส่วนจึงได้ตื่นตัวและเล็งเห็นถึงความสำคัญของการสร้างโอกาสการเรียนรู้คอมพิวเตอร์ให้แก่ผู้สูงอายุมากขึ้น

2) ด้านความเป็นมาของโครงการ

ความเป็นมาและความสำคัญของโครงการอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตสำหรับผู้สูงอายุที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมระดับกลาง ผู้วิจัยพบว่าสามารถแบ่งได้เป็น 2 แบบแผน คือ

2.1) โครงการที่เป็นภารกิจหลักของหน่วยงาน เช่น โครงการอบรมของ PWD กับ TK Park ซึ่งกรณีของ PWD เป็นบริษัทเอกชนที่จัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินงานภารกิจหลักในการให้ความช่วยเหลือผู้พิการ รวมถึงผู้สูงอายุ ในด้านการส่งเสริมอาชีพและการจัดอบรมให้ความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ในขณะที่ TK Park เองก็มีภารกิจหลักในการจัดบริการแหล่งเรียนรู้ให้แก่สังคม ดังนั้นด้วยความสำคัญของโครงการตามแบบแผนนี้ จึงส่งผลให้มีความถี่ในการจัดอบรมค่อนข้างมาก ตัวอย่างเช่น กรณีโครงการอบรมของ PWD กับ TK Park พบว่าในปี พ.ศ. 2554 และ 2555 มีการจัดอบรมมากถึงปีละ 10 ครั้ง หรือเฉลี่ยประมาณเดือนละ 1 ครั้ง

2.2) โครงการที่เป็นเพียงส่วนหนึ่งในภารกิจของหน่วยงาน เช่น โครงการอบรมของ มทร.พระนคร และ มรภ.จันทระเกษม ซึ่งทั้งสองหน่วยงานเป็นมหาวิทยาลัยรัฐบาลที่มีภารกิจหลักในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา และมีภารกิจให้บริการวิชาการแก่สังคมเป็นภารกิจรอง ซึ่งเป็นไปตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา โดยตลอดทั้งปีการศึกษาหนึ่งทางคณะหรือมหาวิทยาลัยจะมีการจัดบริการวิชาการหลายโครงการและสำหรับกลุ่มเป้าหมายหลายกลุ่ม ซึ่งจะ

พิจารณาถึงความต้องการจำเป็นว่าควรจัดบริการวิชาการหัวข้อใดและจัดให้แก่กลุ่มเป้าหมายใด ประกอบกับการพิจารณาถึงความพร้อมของทรัพยากรและบุคลากรที่มีอยู่ ในกรณีนี้โครงการอบรมคอมพิวเตอร์สำหรับผู้สูงอายุจึงเป็นเพียงหนึ่งในหลายโครงการบริการวิชาการให้แก่สังคมของมหาวิทยาลัยเท่านั้น ดังนั้นด้วยลำดับความสำคัญของโครงการตามแบบแผนนี้ จึงส่งผลให้มีความถี่ในการจัดอบรมค่อนข้างน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับแบบแผนแรก ตัวอย่างเช่น กรณีโครงการอบรมคอมพิวเตอร์สำหรับผู้สูงอายุของมทร.พระนคร และมรภ.จันทระเกษม พบว่าในปี พ.ศ. 2554 - 2556 มีการจัดอบรมคอมพิวเตอร์สำหรับผู้สูงอายุเฉลี่ยเพียงปีละ 1-2 ครั้งเท่านั้น

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ช่วงเวลาในแต่ละโครงการถูกจัดขึ้น พบว่า หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดอบรมคอมพิวเตอร์เพิ่งเริ่มให้ความสนใจกลุ่มผู้สูงอายุที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมระดับกลางในช่วงปี พ.ศ. 2554 เป็นต้นมา โดยโครงการของ PWD กับ TK Park และโครงการของมทร.พระนคร เริ่มต้นจัดการอบรมเมื่อปี พ.ศ. 2554 ในขณะที่โครงการของมรภ.จันทระเกษม เพิ่งเริ่มจัดการอบรมเมื่อปี พ.ศ. 2555 นี้เอง ซึ่งผู้วิจัยวิเคราะห์ได้ว่าเป็นผลสืบเนื่องมาจากความตื่นตัวในการสร้างโอกาสการเรียนรู้คอมพิวเตอร์ให้แก่ผู้สูงอายุจากมาตรการพัฒนาการเรียนรู้ ICT แก่ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ และผู้สูงอายุ ตามแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ฉบับที่ 2 ของประเทศไทย ที่มีช่วงเวลาดำเนินการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ระหว่างปี พ.ศ.2552-2556

3) ด้านวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ

โครงการอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตสำหรับผู้สูงอายุที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมระดับกลางมีวัตถุประสงค์หลักเดียวกันคือ เพื่ออบรมให้ความรู้และพัฒนาทักษะการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตให้แก่ผู้สูงอายุ

อย่างไรก็ตามผู้วิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 โครงการได้กำหนดเป้าหมายของการอบรมคอมพิวเตอร์ให้แก่ผู้สูงอายุไว้ในระดับที่แตกต่างกัน ซึ่งเป้าหมายของการอบรมจะส่งผลต่อการกำหนดคุณสมบัติผู้เรียนกลุ่มเป้าหมายและเนื้อหาหลักสูตรที่จะได้กล่าวถึงในลำดับต่อไป โดยผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์เป้าหมายของการอบรมคอมพิวเตอร์ได้เป็น 3 ระดับคือ

3.1) เป้าหมายระดับเบื้องต้น คือ เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถใช้งานคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเบื้องต้นสำหรับใช้ในชีวิตประจำวันได้เป็นสำคัญ หรือเพื่อให้ผู้สูงอายุได้ก้าวสู่สภาวะผู้ใช้คอมพิวเตอร์ระดับเบื้องต้นคือ ผู้ที่เริ่มจะรู้จักใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ ตามแนวคิดสภาวะผู้ใช้คอมพิวเตอร์ 4 ระดับขั้นของ Gilbert (อ้างถึงใน กิตติยาภรณ์ หิรัญชาติศรี, 2536)

ดังนั้นโครงการที่มีเป้าหมายในระดับนี้จึงมีกลุ่มผู้เรียนเป้าหมายหลักคือ ผู้สูงอายุที่ไม่เคยใช้งานคอมพิวเตอร์มาก่อน ซึ่งเทียบได้ว่าเป็นผู้เรียนระดับที่ 1 คือ ผู้เรียนที่ไม่เคยมีความรู้เรื่อง

คอมพิวเตอร์เลย แต่อาจเคยทราบมาบ้างเล็กน้อย ตามแนวคิดสภาวะผู้เรียนคอมพิวเตอร์ 4 ระดับชั้นของ Gilbert (อ้างถึงใน กิตติยาภรณ์ หิรัญยชาติ, 2536) โดยมีเนื้อหาหลักสูตรที่มุ่งเน้นการใช้งานคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตระดับเบื้องต้นที่จำเป็นต่อการใช้งานในชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุเป็นสำคัญ กลุ่มตัวอย่างที่มีเป้าหมายในระดับนี้คือ โครงการอบรมของมจร. จันทรเกษม

3.2) เป้าหมายระดับกลาง คือ นอกจากผู้สูงอายุจะสามารถใช้งานคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเบื้องต้นสำหรับใช้ในชีวิตประจำวันได้แล้ว ยังมีเป้าหมายให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่มีอยู่ในอินเทอร์เน็ตและสามารถใช้ช่องทางใหม่ๆ ทางอินเทอร์เน็ตในการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นได้อีกด้วย หรือกล่าวได้ว่าเพื่อให้ผู้สูงอายุได้ก้าวสู่สภาวะผู้ใช้คอมพิวเตอร์ระดับเจริญเติบโตคือ ผู้ที่เริ่มรู้จักประยุกต์ใช้งานมากขึ้น ตามแนวคิดสภาวะผู้ใช้คอมพิวเตอร์ 4 ระดับชั้นของ Gilbert (อ้างถึงใน กิตติยาภรณ์ หิรัญยชาติ, 2536)

ดังนั้นโครงการที่มีเป้าหมายในระดับกลางนี้จึงได้ขยายกลุ่มผู้เรียนเป้าหมายมาสู่ผู้สูงอายุที่มีความรู้และเคยใช้คอมพิวเตอร์มาบ้างแล้วแต่ต้องการเรียนรู้โปรแกรมประยุกต์หรือเว็บไซต์เฉพาะเพิ่มเติม ซึ่งเทียบได้ว่าเป็นผู้เรียนระดับที่ 2 คือ ผู้เรียนที่มีความรู้เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์เบื้องต้น แต่ยังไม่เคยฝึกฝน ตามแนวคิดสภาวะผู้เรียนคอมพิวเตอร์ 4 ระดับชั้นของ Gilbert (อ้างถึงใน กิตติยาภรณ์ หิรัญยชาติ, 2536) โดยจัดอบรมหลักสูตรการใช้งานโปรแกรมประยุกต์หรือเว็บไซต์เฉพาะเพิ่มขึ้นมาจากหลักสูตรคอมพิวเตอร์พื้นฐานด้วย กลุ่มตัวอย่างที่มีเป้าหมายในระดับนี้คือ โครงการอบรมของมจร. พระนคร

3.3) เป้าหมายระดับสูง คือ เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตในระดับสูงขึ้นและค่อนข้างหลากหลายตามความสนใจเฉพาะบุคคล ได้แก่ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและสิทธิ์ที่ผู้สูงอายุพึงได้รับผ่านอินเทอร์เน็ต การใช้อินเทอร์เน็ตในการติดต่อสื่อสารที่มากกว่าแค่การติดต่อสื่อสารในชีวิตประจำวัน แต่พัฒนาไปสู่การเป็นสื่อกลางถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ และสร้างความเข้าใจระหว่างผู้สูงอายุกับคนในสังคมรอบข้าง เช่น การสร้างบล็อกหรือเว็บไซต์ส่วนบุคคล ไปจนถึงการใช้อินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางในการสร้างอาชีพหรือรายได้เสริมสำหรับผู้สูงอายุ หรือกล่าวได้ว่าเพื่อให้ผู้สูงอายุได้ก้าวสู่สภาวะผู้ใช้คอมพิวเตอร์ระดับเจริญเติบโตไปจนถึงระดับอำนาจ คือ ตั้งแต่ผู้ที่เริ่มรู้จักประยุกต์ใช้งานมากขึ้น ไปจนถึงผู้ใช้ที่รู้จักนำข้อมูลมารวมกันเป็นฐานข้อมูลใหญ่ และผู้ใช้ที่สามารถใช้ประโยชน์จากเครื่องคอมพิวเตอร์อย่างเต็มที่ ตามแนวคิดสภาวะผู้ใช้คอมพิวเตอร์ 4 ระดับชั้นของ Gilbert (อ้างถึงใน กิตติยาภรณ์ หิรัญยชาติ, 2536)

ดังนั้นโครงการที่มีเป้าหมายในระดับสูงนี้จึงมีกลุ่มผู้เรียนเป้าหมายที่ค่อนข้างหลากหลายคือ ตั้งแต่ผู้สูงอายุที่ไม่เคยใช้งานคอมพิวเตอร์มาก่อน ผู้สูงอายุที่เคยใช้มาบ้างแล้วแต่ต้องการเรียนรู้

การใช้งานบางโปรแกรมเพิ่มเติม ไปจนถึงผู้สูงอายุที่ต้องการใช้งานคอมพิวเตอร์ในชั้นสูงเพื่อสร้างช่องทางการสื่อสารส่วนบุคคลหรือเพื่อการทำธุรกิจ ซึ่งเทียบได้ว่าเป็นผู้เรียนระดับที่ 3 คือ ผู้เรียนที่ได้เรียนรู้เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์และได้รับการฝึกฝนมาอย่างดีแล้ว ตามแนวคิดสภาวะผู้เรียนคอมพิวเตอร์ 4 ระดับขั้นของ Gilbert (อ้างถึงใน กิตติยาภรณ์ นีรัณยชาติ, 2536) เนื้อหาหลักสูตรจึงมีทั้งหลักสูตรการใช้งานคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเบื้องต้น และหลักสูตรการใช้งานโปรแกรมขั้นสูงขึ้นอีกหลายหลักสูตร กลุ่มตัวอย่างที่มีเป้าหมายในระดับนี้คือ โครงการอบรมของ PWD กับ TK Park

ผู้วิจัยวิเคราะห์เพิ่มเติมถึงสาเหตุที่โครงการอบรมคอมพิวเตอร์ของ PWD กับ TK Park มีการกำหนดเป้าหมายในการจัดอบรมคอมพิวเตอร์ในระดับสูงได้นั้น น่าจะเกี่ยวข้องกับความถี่ในการจัดอบรม เพราะโครงการอบรมของ PWD กับ TK Park มีความสามารถจัดอบรมได้แทบทุกเดือน ดังนั้นจึงสามารถจัดหลักสูตรต่อเนื่องเพื่อพัฒนาทักษะของผู้เรียนได้อย่างหลากหลาย แตกต่างจากโครงการอื่นๆ ที่มีความถี่ในการจัดเพียงไม่กี่ครั้งต่อปี จึงต้องเลือกสอนหลักสูตรที่ตรงตามความต้องการของผู้สูงอายุส่วนใหญ่เสียก่อนคือกลุ่มที่ไม่เคยมีความรู้เรื่องคอมพิวเตอร์เลย

2. รายละเอียดเบื้องต้นในการจัดอบรม

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้รับผิดชอบโครงการและการศึกษาเอกสารของกลุ่มตัวอย่าง ได้ผลการวิจัยเกี่ยวกับรายละเอียดเบื้องต้นในการจัดอบรมของโครงการอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตสำหรับผู้สูงอายุที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมระดับกลางแต่ละโครงการ ดังนี้

2.1 โครงการอบรมของบริษัท พิตับบลิวดี มัลติมีเดีย จำกัด กับ อุทยานการเรียนรู้

ผู้เรียนกลุ่มเป้าหมาย

ผู้เรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของโครงการ คือ ผู้พิการและผู้สูงอายุ

ด้านอายุของผู้เรียน กำหนดไว้ที่ 60 ปีขึ้นไป อย่างไรก็ตามในการรับสมัครจริงทางโครงการได้ขยายช่วงอายุผู้เรียนที่สามารถสมัครเข้าเรียนได้เป็น 55 ปี ซึ่งสอดคล้องกับที่ผู้วิจัยเข้าสังเกตการณ์การสอนจริงพบว่าผู้ที่มีอายุระหว่าง 55-59 ปีเข้าเรียนด้วย

ด้านพื้นฐานทางคอมพิวเตอร์ของผู้เรียน พบว่าผู้เรียนกลุ่มเป้าหมายมีตั้งแต่ผู้สูงอายุที่ไม่เคยใช้งานคอมพิวเตอร์มาก่อน ผู้สูงอายุที่เคยใช้มาบ้างแล้วแต่ต้องการเรียนรู้การใช้งานบางโปรแกรม

เพิ่มเติม ไปจนถึงผู้สูงอายุที่ต้องการใช้งานคอมพิวเตอร์ในขั้นสูงเพื่อสร้างช่องทางการสื่อสารส่วนบุคคลหรือเพื่อการทำธุรกิจ

หลักสูตรที่จัดอบรม

จากการศึกษาข้อมูลในเว็บไซต์ของบริษัท พีดับบลิวดี มัลติมีเดีย จำกัด พบว่าในช่วงปี พ.ศ. 2554 โครงการได้กำหนดหลักสูตรการอบรมไว้ทั้งสิ้น 7 หลักสูตร ประกอบด้วย หลักสูตรพื้นฐาน 1 หลักสูตร คือ หลักสูตรการใช้งานคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเบื้องต้น (First Step to Internet) และหลักสูตรการใช้งานคอมพิวเตอร์ในระดับที่สูงขึ้นอีก 6 หลักสูตร โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 4.2 หลักสูตรของโครงการอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตสำหรับผู้พิการและผู้สูงอายุของ PWD และ TK Park เมื่อปี พ.ศ. 2554

หลักสูตร	ชื่อหลักสูตร	เนื้อหาในหลักสูตร
1	การใช้งานคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเบื้องต้น (First Step to Internet)	<ul style="list-style-type: none"> - ความรู้เบื้องต้นในการใช้งานคอมพิวเตอร์ - ความรู้เบื้องต้นในการใช้งานอินเทอร์เน็ต - การใช้งาน Google เพิ่มประสิทธิภาพ - การสมัครและการใช้งานอีเมลของ gmail - ความรู้เรื่องสังคมออนไลน์ที่กำลังนิยมในปัจจุบัน
2	การใช้โปรแกรมพื้นฐานในการสร้างและเขียนบล็อก (Basic Program for Blogsite)	<ul style="list-style-type: none"> - ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับโปรแกรมพื้นฐานใน Microsoft Windows ที่เป็นประโยชน์ในการสร้างบล็อก - การจัดเก็บและการจัดการภาพด้วยโปรแกรมพื้นฐาน - การจัดการภาพด้วยโปรแกรม Photoscape
3	การตลาดโดยใช้สังคมออนไลน์ (Social Network Marketing)	<ul style="list-style-type: none"> - ความรู้เรื่องการตลาดด้วย Social Network - รู้จัก Social Network ยอดนิยมในปัจจุบัน - การใช้งานบล็อก และไมโครบล็อก (Twitter) อย่างมีประสิทธิภาพ - การทำการตลาดด้วย Social Network

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

หลักสูตร	ชื่อหลักสูตร	เนื้อหาในหลักสูตร
4	การสร้างและเขียนบล็อกระดับโลกด้วย Wordpress (Weblog Camp: Wordpress)	<ul style="list-style-type: none"> - ความรู้เรื่องการตลาดด้วยบล็อก (Blog Marketing) - การสมัครและการเรียนรู้ Wordpress เบื้องต้น - การใช้งานฟังก์ชันและองค์ประกอบต่างๆ ของ Wordpress - การประยุกต์ใช้งานฟังก์ชัน เมนู การตั้งค่าต่างๆ ของ Wordpress - การนำแอดเจ็ต (Gadget) มาใช้งานใน Wordpress
5	การสร้างและเขียนบล็อกระดับโลกด้วย Blogger ของ Google (Weblog Camp: Blogger)	<ul style="list-style-type: none"> - ความรู้เรื่องการตลาดด้วยบล็อก (Blog Marketing) - การสมัครและการเรียนรู้ Blogger เบื้องต้น - การใช้งานฟังก์ชันและองค์ประกอบต่างๆ ของ Blogger - การประยุกต์ใช้งานฟังก์ชัน เมนู การตั้งค่าต่างๆ ของ Blogger - การนำแอดเจ็ต (Gadget) มาใช้งานใน Blogger
6	การใช้งานเฟซบุ๊กสำหรับธุรกิจ SMEs (Facebook for Business)	<ul style="list-style-type: none"> - ความรู้เรื่องการตลาดด้วยเฟซบุ๊ก - การสมัครและการเรียนรู้เฟซบุ๊กเบื้องต้น - การใช้งานฟังก์ชันและองค์ประกอบต่างๆ ของเฟซบุ๊ก - การประยุกต์ใช้งานฟังก์ชัน เมนู การตั้งค่าต่างๆ ของเฟซบุ๊ก (ทั้งประเภท Personal, Official และ Community) ให้เหมาะสมกับธุรกิจ - การทำการตลาดด้วยเฟซบุ๊ก
7	แอดเจ็ตสำหรับการใช้งานบล็อก (Gadget for Blog)	<ul style="list-style-type: none"> - ตัวอย่างแอดเจ็ตที่นิยมใช้งานในปัจจุบัน - การใช้งานแอดเจ็ตให้มีประสิทธิภาพในเว็บบล็อก - การปรับแต่ง code ของแอดเจ็ตอย่างง่าย

นอกจากนี้ในช่วงปี พ.ศ. 2555 ยังได้มีการจัดอบรมหลักสูตรใหม่เพิ่มเติม อาทิ หลักสูตรการใช้งานคอมพิวเตอร์เบื้องต้นจากโปรแกรม Microsoft Windows 7 หลักสูตรการสร้างงานและตกแต่งภาพด้วยโปรแกรม Photoscape หลักสูตรการใช้งานโปรแกรม Microsoft office เบื้องต้น หลักสูตรการใช้งานโปรแกรม Microsoft Excel 2007 หลักสูตรเทคนิคการติดอันดับ Google ให้กับเว็บไซต์ของคุณแบบฟรีๆ ฯลฯ

ผู้วิจัยวิเคราะห์เห็นว่า การที่โครงการสามารถจัดการอบรมได้อย่างสม่ำเสมอทุกเดือน จึงทำให้สามารถจัดหลักสูตรเพื่อพัฒนาทักษะการใช้งานคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตในระดับที่สูงขึ้นไปได้อย่างต่อเนื่อง โดยพบว่าผู้เรียนส่วนใหญ่เป็นกลุ่มเดิมที่ผ่านการเรียนในหลักสูตรการใช้งานคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเบื้องต้นแล้ว จึงมาสมัครเรียนในหลักสูตรระดับสูงอื่นๆ ที่ตนเองสนใจเพิ่มเติมต่อไปด้วย

จำนวนผู้เรียนต่อครั้ง

ทาง PWD และ TK Park จัดการอบรมครั้งละ 1 ห้องเรียนโดยได้จำกัดจำนวนผู้เรียนมากที่สุดต่อครั้งไว้ที่ 30 คน และจำนวนน้อยที่สุดที่จะจัดอบรมได้คือประมาณ 20 คน

ความถี่และระยะเวลาในการจัดอบรม

โครงการอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตสำหรับผู้พิการและผู้สูงอายุตามบันทึกข้อตกลงร่วมของ PWD กับ TK Park มีความถี่ในการจัดอบรมเฉลี่ยประมาณเดือนละ 1 ครั้ง โดยเป็นหลักสูตรอบรมในวันธรรมดา ครั้งละ 2 วัน ระหว่างเวลา 11.00-17.00 น. รวมระยะเวลาอบรม 10 ชั่วโมงต่อหลักสูตร

สถานที่จัดอบรม

TK Park เป็นผู้สนับสนุนสถานที่จัดอบรม คือศูนย์ฝึกอบรมไอที 1-2 ของอุทยานการเรียนรู้ต้นแบบและบริการ ตั้งอยู่ที่อาคารศูนย์การค้าเซ็นทรัลเวิลด์ ชั้น 8 ถนนพระรามที่ 1 เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร โดยไม่เก็บค่าบริการสถานที่จากทางโครงการ ห้องอบรมรองรับผู้เรียนได้ 40 คน พร้อมเครื่องคอมพิวเตอร์คุณภาพสูง 1 เครื่องต่อผู้เรียน 1 คน

ตามปกติแล้วศูนย์ฝึกอบรมไอที 1-2 ของ TK Park นี้เป็นสถานที่ที่ใช้จัดอบรมด้านไอทีหลักสูตรต่างๆ ในวันเสาร์-อาทิตย์ สำหรับสมาชิกของ TK Park ซึ่งเป็นเยาวชนอายุ 15 ปีขึ้นไป และบุคคลทั่วไป โดยเก็บค่าเรียนคนละ 550 บาท รวมทั้งยังเปิดให้หน่วยงานภายนอกเช่าสถานที่เพื่อจัดอบรมไอทีได้ในอัตรา 20,000 บาทต่อวัน สาเหตุนี้จึงทำให้ TK Park อนุญาตให้ทาง

โครงการอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตสำหรับผู้พิการและผู้สูงอายุตามบันทึกข้อตกลงร่วมใช้ ศูนย์ฝึกอบรมไอทีได้เฉพาะวันธรรมดาเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตามผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นวัยที่ปลดออกจากภาระงานประจำแล้ว จึงสามารถจัดสรรเวลาเพื่อมาเรียนคอมพิวเตอร์ในวันธรรมดาได้

ค่าใช้จ่ายในการลงทะเบียน

ผู้เรียนของโครงการอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตสำหรับผู้พิการและผู้สูงอายุของ PWD และ TK Park ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ ทั้งสิ้น เพียงแต่สงวนสิทธิ์เฉพาะผู้ที่ เป็นสมาชิกของ TK Park เท่านั้น

อย่างไรก็ตามผู้พิการเพียงแสดงสมุดประจำตัวคนพิการจะได้รับสิทธิ์เป็นสมาชิก TK Park โดยไม่ต้องเสียค่าสมัคร แต่สำหรับผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป กรณีที่ยังไม่ได้เป็นสมาชิกของ TK Park ต้องสมัครสมาชิกใหม่ในอัตรา 100 บาทต่อปี ในครั้งแรกที่มาเรียนเท่านั้น โดยผู้เรียนจะได้รับเอกสารประกอบการสอน อาหารกลางวัน และอาหารว่างตลอดการอบรมทั้ง 2 วันด้วย

2.2 โครงการของคณะเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล พระนคร

ผู้เรียนกลุ่มเป้าหมาย

ผู้เรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของโครงการ คือ ประชาชนทั่วไป

ด้านอายุของผู้เรียน กำหนดไว้ที่ 50 ปีขึ้นไป ซึ่งสอดคล้องกับที่ผู้วิจัยเข้าสังเกตการณ์การ สอนจริงพบว่าผู้ที่มีอายุ 50 มาเข้าเรียนด้วย

ด้านพื้นฐานทางคอมพิวเตอร์ของผู้เรียน พบว่า โครงการกำหนดผู้เรียนกลุ่มเป้าหมายเป็น ผู้สูงอายุที่ไม่เคยใช้งานคอมพิวเตอร์มาก่อน และผู้สูงอายุที่เคยเข้ามาบ้างแล้วแต่ต้องการเรียนรู้ โปรแกรมหรือเว็บไซต์อื่นๆ เพิ่มเติม โดยทางโครงการเริ่มต้นที่เฟซบุ๊ก

หลักสูตรที่จัดอบรม

จากการสัมภาษณ์อาจารย์สุพินดา สุวรรณศรี หัวหน้างานบริการวิชาการแก่สังคม คณะ เทคโนโลยีสื่อสารมวลชน มทร.พระนคร และผู้รับผิดชอบโครงการ ทำให้ทราบว่าปัจจุบันทางคณะ มีการจัดหลักสูตรอบรมคอมพิวเตอร์สำหรับผู้สูงอายุจำนวน 2 หลักสูตร โดยสามารถสรุป รายละเอียดได้ดังนี้

ตารางที่ 4.3 หลักสูตรของโครงการอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตสำหรับผู้สูงอายุ ของคณะเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน มทร.พระนคร เมื่อปี พ.ศ. 2556

หลักสูตร	ชื่อหลักสูตร	เนื้อหาในหลักสูตร
1	คอมพิวเตอร์เบื้องต้นสำหรับผู้สูงอายุ	<ul style="list-style-type: none"> - ความรู้เบื้องต้นในการใช้งานคอมพิวเตอร์ - ความรู้เบื้องต้นในการใช้งานอินเทอร์เน็ต - การสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต - การสมัครและการใช้งานอีเมล
2	การใช้เฟซบุ๊ก (Facebook) เบื้องต้นสำหรับผู้สูงอายุ	<ul style="list-style-type: none"> - ความรู้เบื้องต้นและวิธีการสมัครเฟซบุ๊ก - การตั้งค่าข้อมูลส่วนตัวและการใส่รูปโปรไฟล์ - การใช้งานเฟซบุ๊กเบื้องต้น - การเพิ่มรูป วิดีโอคลิป และลิงค์ การแบ่งปัน และเผยแพร่ข้อมูล - ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการสร้างเพจและการทำธุรกิจบนเฟซบุ๊ก

สำหรับหลักสูตรการใช้เฟซบุ๊กเบื้องต้นสำหรับผู้สูงอายุนั้นเป็นหลักสูตรที่ต่อยอดทักษะพื้นฐานด้านคอมพิวเตอร์ของผู้สูงอายุไปสู่การติดต่อสื่อสารผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยเพิ่งจัดเป็นครั้งแรกเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2556 สืบเนื่องมาจากการสำรวจพบว่าผู้เรียนจากหลักสูตรคอมพิวเตอร์พื้นฐานบางท่านให้ความสนใจ และทางผู้รับผิดชอบโครงการก็เห็นว่าเป็นช่องทางการติดต่อสื่อสารใหม่ที่น่าจะเกิดประโยชน์ต่อผู้สูงอายุจึงแยกจัดเป็นหลักสูตรใหม่เพิ่มขึ้นมา

จำนวนผู้เรียนต่อครั้ง

ทางมทร.พระนคร จัดการอบรมครั้งละ 1 ห้องเรียนโดยได้จำกัดจำนวนผู้เรียนมากที่สุดต่อครั้งไว้ที่ 35 คน และจำนวนน้อยที่สุดที่จะจัดอบรมได้คือประมาณ 20 คน

ความถี่และระยะเวลาในการจัดอบรม

โครงการอบรมคอมพิวเตอร์สำหรับผู้สูงอายุของคณะเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน มทร.พระนคร มีความถี่ในการจัดเฉลี่ยเพียงปีละ 1-2 ครั้ง โดยไม่มีการกำหนดช่วงวันจัดโครงการที่แน่นอน ทุกครั้งที่ผ่านมาจะจัดอบรมในช่วงเปิดภาคเรียนปกติ โดยเป็นหลักสูตรอบรมในวันเสาร์-อาทิตย์ ครั้งละ 2 วัน ระยะเวลา 09.00-16.00 น. รวมระยะเวลาอบรม 12 ชั่วโมงต่อหลักสูตร

สถานที่จัดอบรม

ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มทร.พระนคร ซึ่งมีจำนวน 2 ห้อง ให้ทางโครงการสามารถเลือกใช้ได้ตามความเหมาะสม คือห้องเล็กที่รองรับผู้เรียนได้ประมาณ 30 คน และห้องใหญ่ที่รองรับผู้เรียนได้ประมาณ 50 คน พร้อมเครื่องคอมพิวเตอร์คุณภาพสูง 1 เครื่องต่อผู้เรียน 1 คน

ตามปกติแล้วห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มทร.พระนครนี้เป็นสถานที่ที่ใช้จัดการสอนสำหรับนักศึกษาของมหาวิทยาลัยในช่วงวันธรรมดา สาเหตุนี้จึงทำให้ทางโครงการอบรมคอมพิวเตอร์สำหรับผู้สูงอายุสามารถใช้สถานที่ได้เฉพาะวันเสาร์-อาทิตย์เท่านั้น

ค่าใช้จ่ายในการลงทะเบียน

โครงการอบรมของคณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มทร.พระนคร เก็บค่าลงทะเบียนจำนวน 1,500 บาทสำหรับหลักสูตรอบรมครั้งละ 2 วัน (12 ชั่วโมง) หรือเฉลี่ยค่าเรียนชั่วโมงละ 125 บาท โดยผู้เรียนจะได้รับเอกสารประกอบการอบรม อาหารกลางวันและอาหารว่างตลอดการอบรมด้วย

2.3 โครงการอบรมของสาขาวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

ผู้เรียนกลุ่มเป้าหมาย

ผู้เรียนกลุ่มเป้าหมายของโครงการ คือ บุคคลทั่วไปที่สนใจ เน้นเป็นผู้สูงวัยหรือผู้เกษียณ ด้านอายุของผู้เรียน ไม่ได้ระบุเกณฑ์อายุไว้ในคุณสมบัติผู้สมัคร แต่ใช้ชื่อการอบรม “สูงวัย-ไซเบอร์” กำกับไว้ในการประชาสัมพันธ์ และจากการเข้าถึงเหตุการณ์การสอนจริงผู้วิจัยพบว่า หากมีบุคคลวัยอื่นที่ไม่มีพื้นฐานคอมพิวเตอร์มาสมัคร ทางโครงการก็ยินดีรับเข้าเรียนด้วย

ด้านพื้นฐานทางคอมพิวเตอร์ของผู้เรียน พบว่า โครงการกำหนดผู้เรียนกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้สูงอายุที่ไม่เคยใช้งานคอมพิวเตอร์มาก่อนเป็นหลัก

หลักสูตรที่จัดอบรม

ปัจจุบันทางสาขาวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ คณะวิทยาศาสตร์ มรภ.จันทรเกษม จัดโครงการสูงวัย-ไซเบอร์ เพียง 1 หลักสูตร คือการใช้งานคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเบื้องต้น โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 4.4 หลักสูตรของโครงการอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตสำหรับผู้สูงอายุ ของสาขาวิชา
วิทยาการคอมพิวเตอร์ มรภ.จันทระเกษม เมื่อปี พ.ศ. 2556

หลักสูตร	ชื่อหลักสูตร	เนื้อหาในหลักสูตร
1	การใช้งานคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเบื้องต้น	<ul style="list-style-type: none"> - การใช้งานคอมพิวเตอร์เบื้องต้น - การใช้งานโปรแกรมพื้นฐาน - การค้นหาข้อมูลข่าวสารทางอินเทอร์เน็ต - การใช้บริการฟรีอีเมล

ในด้านหลักสูตรที่เปิดอบรมนี้ ปัจจุบันทางโครงการมุ่งเน้นการอบรมคอมพิวเตอร์ในระดับเบื้องต้นเท่านั้น เนื่องจากทางโครงการตระหนักว่า สถานการณ์การใช้คอมพิวเตอร์ของผู้สูงอายุในประเทศไทยยังมีช่องว่างอยู่มากระหว่างผู้สูงอายุที่ไม่เคยใช้คอมพิวเตอร์เลยกับผู้สูงอายุบางท่านที่เคยมีโอกาสได้สัมผัสและใช้งานคอมพิวเตอร์ในการทำงานมาบ้าง โดยพบว่ามีผู้สูงอายุที่ไม่เคยใช้คอมพิวเตอร์เลยเป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นกลุ่มที่ควรผลักดันและส่งเสริมอย่างเร่งด่วน เพื่อให้ผู้สูงอายุกลุ่มนี้ได้เดินเข้ามาอยู่ในกลุ่มผู้สูงอายุที่ใช้งานคอมพิวเตอร์ได้ อันจะเป็นการลดช่องว่างที่มีอยู่ในปัจจุบัน ดังนั้นในปัจจุบันโครงการจึงได้จัดอบรมเฉพาะหลักสูตรการใช้งานคอมพิวเตอร์เบื้องต้นที่เริ่มสอนตั้งแต่การปรับเปลี่ยนมโนทัศน์เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ การเปิด-ปิดเครื่อง การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการทำงานพื้นฐานของคอมพิวเตอร์ ไปจนถึงการใช้อีเมลเท่านั้น ดังจะเห็นได้จากการให้สัมภาษณ์ของผศ.เอกพรพรณ ธัญญาวิณิชกุล ผู้รับผิดชอบโครงการ ที่ว่า

“ผู้สูงอายุบางท่านที่เคยใช้คอมพิวเตอร์มาแล้ว ถามเราว่าทำไมถึงสอนถึงแค่การใช้อีเมลเองทำไมไม่สอนเฟซบุ๊กหรือสไกป์ (Skype) ไปเลย เราได้ให้เหตุผลไปว่า ยังมีผู้สูงอายุอีกจำนวนมากที่ไม่ได้มีช่วงชีวิตในยุคของการเรียนคอมพิวเตอร์หรือไม่ได้ใช้คอมพิวเตอร์ในการทำงาน เราจึงอยากจะลดช่องว่างตรงนั้นก่อน โดยเราขอมีส่วนช่วยจับมือดึงให้ผู้สูงอายุที่ยังอยู่นอกวงไอบีทีซึ่งยังมีอีกหลายล้านคนให้ท่านได้เดินเข้ามาสู่การใช้เทคโนโลยีร่วมกับเราก่อน แต่ท่านต้องเข้ามาให้ได้ แล้วหลังจากนั้นท่านจะสามารถต่อยอดความรู้ในระดับอื่นๆ ได้ไม่ยากแล้ว” (เอกพรพรณ ธัญญาวิณิชกุล, สัมภาษณ์, 19 มีนาคม, 2556)

จำนวนผู้เรียนต่อครั้ง

ทางมรภ.จันทรเกษม จำกัดจำนวนผู้เรียนมากที่สุดต่อห้องเรียนไว้ที่ 30 คน และไม่ได้กำหนดจำนวนขั้นต่ำไว้

อย่างไรก็ตามพบข้อแตกต่างจากโครงการของ PWD และ มทร.พระนคร คือ เมื่อการจัดอบรมในรุ่นที่ 2 มีผู้สูงอายุสนใจสมัครเข้าอบรมมากถึง 37 คน ซึ่งเกินจากจำนวนที่ระบุไว้ แต่ทางมรภ.จันทรเกษมสามารถจัดอบรมในครั้งนั้นเพิ่มเป็น 2 ห้องเรียน และเพิ่มจำนวนผู้สอนเป็น 2 ทีมเพื่อรองรับความต้องการดังกล่าวได้ แสดงให้เห็นว่า มรภ.จันทรเกษม มีความพร้อมด้านสถานที่ ทรัพยากร และบุคลากรมากกว่าอีก 2 หน่วยงาน โดยเฉพาะด้านผู้สอนที่สามารถขอความร่วมมือจากอาจารย์ในสาขาวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ และสาขาวิชาเทคโนโลยีมีลติมีเดีย มาช่วยสอนเพิ่มเติมได้

จากข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยวิเคราะห์ด้านผู้เรียนได้ว่า ในปัจจุบันผู้สูงอายุกลุ่มที่ไม่มีพื้นฐานคอมพิวเตอร์และมีความต้องการเรียนคอมพิวเตอร์ตั้งแต่ระดับเบื้องต้นยังมีอยู่เป็นจำนวนมาก ส่วนในด้านผู้สอน เนื่องจากการสอนผู้สูงอายุต้องใช้ผู้สอนที่มากกว่าวัยอื่นๆ กรณีที่หน่วยงานที่จัดเป็นสถาบันการศึกษาจึงทำให้มีบุคลากรที่รองรับความต้องการได้ อย่างไรก็ตามหากเป็นหน่วยงานอื่น เช่น PWD กับ TK park จะไม่สามารถจัดหาผู้สอนได้เพียงพอที่จะเปิดการอบรมเพิ่มอีก 1 ห้องเรียนได้

ความถี่และระยะเวลาในการจัดอบรม

โครงการสูงวัย-ไซเบอร์ ของสาขาวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ มรภ.จันทรเกษม มีความถี่ในการจัดเฉลี่ยเพียงปีละ 1-2 ครั้ง โดยไม่มีการกำหนดช่วงวันจัดโครงการที่แน่นอน เพียงแต่กำหนดไว้ว่าต้องจัดอบรมในช่วงปิดภาคเรียน โดยเป็นหลักสูตรอบรมในวันธรรมดา ครั้งละ 3 วัน ระยะเวลา 09.00-16.30 น. รวมระยะเวลาอบรม 19.5 ชั่วโมงต่อหลักสูตร

สำหรับสาเหตุที่มรภ.จันทรเกษมกำหนดจัดอบรมเฉพาะช่วงปิดภาคการศึกษา ระหว่างเดือนมีนาคม – พฤษภาคมเท่านั้น ผู้รับผิดชอบโครงการอธิบายว่า เนื่องจากต้องการให้อยู่ในช่วงที่คณาจารย์ที่รับผิดชอบโครงการว่างจากภาระงานหลักคือการสอนนักศึกษาแล้ว เพื่อจะได้มีเวลาเตรียมงานและดำเนินโครงการได้อย่างเต็มที่

สถานที่จัดอบรม

ในการจัดอบรมรุ่นที่ 1 โครงการใช้ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ของสาขาวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ เป็นสถานที่จัดอบรม ซึ่งรองรับผู้เรียนได้ 30 คน พร้อมเครื่องคอมพิวเตอร์คุณภาพสูง 1 เครื่องต่อผู้เรียน 1 คน

อย่างไรก็ตามเมื่อการจัดอบรมในรุ่นที่ 2 มีจำนวนผู้เรียนเพิ่มขึ้นเกินกว่าที่ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ของสาขาวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์จะรองรับได้ ทางโครงการจึงย้ายไปใช้ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นสถานที่จัดการอบรมแทน โดยพบว่าห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์หลายห้องให้ทางโครงการสามารถเลือกใช้ได้ตามความเหมาะสม สำหรับการอบรมรุ่นที่ 2 ซึ่งทางโครงการจัดอบรมแบ่งเป็น 2 ห้องเพราะมีผู้เรียนมากถึง 37 คน จึงได้เลือกใช้ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ 2 ห้องที่เชื่อมถึงกันได้ และจัดโต๊ะเรียนให้รองรับผู้เรียนได้ห้องละประมาณ 20 คน พร้อมเครื่องคอมพิวเตอร์คุณภาพสูง 1 เครื่องต่อผู้เรียน 1 คน

ตามปกติแล้วห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มรภ.จันทระเกษมนี้ เป็นสถานที่ที่ใช้จัดการเรียนการสอนสำหรับนักศึกษาของมหาวิทยาลัย ซึ่งแม้ทางผู้รับผิดชอบโครงการจะกำหนดจัดในช่วงปิดภาคเรียนก็ตาม แต่ในช่วงดังกล่าวก็ยังมีมีการเรียนการสอนของนักศึกษาภาคสมทบในวันอาทิตย์และช่วงเย็นของทุกวันด้วย สาเหตุนี้จึงทำให้ทางโครงการสูงวัย-ไซเบอร์สามารถจัดอบรมได้เฉพาะวันธรรมดาเท่านั้น

ค่าใช้จ่ายในการลงทะเบียน

โครงการสูงวัย-ไซเบอร์ ของมรภ.จันทระเกษม เก็บค่าลงทะเบียนจำนวน 1,800 บาท สำหรับหลักสูตรอบรมครั้งละ 3 วัน (19.5 ชั่วโมง) หรือเฉลี่ยค่าเรียนชั่วโมงละ 92 บาท โดยผู้เรียนจะได้รับเอกสารประกอบการอบรม กระเป๋าผ้า อุปกรณ์แฟลชไดรฟ์ อาหารกลางวันและอาหารว่างตลอดการอบรมทั้ง 3 วันด้วย

ผู้วิจัยได้ประมวลข้อมูลด้านรายละเอียดเบื้องต้นของโครงการอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตสำหรับผู้สูงอายุที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมระดับกลางทั้ง 3 โครงการข้างต้น โดยนำเสนอผลการวิจัยในตารางที่ 4.5 ดังนี้

ตารางที่ 4.5 สถานภาพด้านรายละเอียดเบื้องต้นในการจัดอบรม ของโครงการอบรมที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

รายละเอียดเบื้องต้น ในการจัดอบรม	โครงการของ PWD กับ TK Park	โครงการของ มทร.พระนคร	โครงการของ มรภ.จันทระเกษม
ผู้เรียน กลุ่มเป้าหมาย	ผู้พิการ และผู้สูงอายุ 55 ปีขึ้นไป พื้นฐานทางคอมพิวเตอร์ของผู้เรียน 1.ไม่เคยใช้งานคอมพิวเตอร์มาก่อน 2.เคยใช้มาบ้างแล้วแต่ต้องการเรียนรู้การใช้งานบางโปรแกรมเพิ่มเติม 3.ต้องการใช้งานคอมพิวเตอร์ในชั้นสูง เพื่อสร้างช่องทางการสื่อสารหรือเพื่อการทำธุรกิจ	ประชาชนที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป พื้นฐานทางคอมพิวเตอร์ของผู้เรียน 1.ไม่เคยใช้งานคอมพิวเตอร์มาก่อน 2.เคยใช้มาบ้างแล้วแต่ต้องการเรียนรู้การใช้งานบางโปรแกรมเพิ่มเติม (เช่น เฟซบุ๊ก)	บุคคลทั่วไป เน้นเป็นผู้สูงอายุหรือผู้เกษียณ พื้นฐานทางคอมพิวเตอร์ของผู้เรียน 1.ไม่เคยใช้งานคอมพิวเตอร์มาก่อน
หลักสูตรที่จัดอบรม	มีหลายหลักสูตร ได้แก่ หลักสูตรคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเบื้องต้น และหลักสูตรขั้นสูง อีกหลายหลักสูตร	มี 2 หลักสูตร ได้แก่ หลักสูตรคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเบื้องต้น และหลักสูตรเฟซบุ๊กเบื้องต้น	มี 1 หลักสูตร ได้แก่ หลักสูตรคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเบื้องต้น
จำนวนผู้เรียนต่อ ครั้ง	30 คน (จัดเพียงครั้งละ 1 ห้องเรียน) จำนวนขั้นต่ำที่จะจัดอบรมได้ 20 คน	35 คน (จัดเพียงครั้งละ 1 ห้องเรียน) : จำนวนขั้นต่ำที่จะจัดอบรมได้ 20 คน	30 คน (สามารถจัดได้ครั้งละ 2 ห้องเรียน) ไม่ได้ระบุจำนวนขั้นต่ำที่จะจัดอบรมได้

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

รายละเอียดเบื้องต้น ในการจัดอบรม	โครงการของ PWD กับ TK Park	โครงการของ มทร.พระนคร	โครงการของ มรภ.จันทระเกษม
ความถี่	จัดอบรมเฉลี่ยประมาณเดือนละ 1 ครั้ง	จัดอบรมเฉลี่ยเพียงปีละ 1-2 ครั้ง	จัดอบรมเฉลี่ยเพียงปีละ 1-2 ครั้ง
ระยะเวลา ในการจัดอบรม	จัดอบรมในวันธรรมดา ครั้งละ 2 วัน ระหว่างเวลา 11.00-17.00 น. รวมระยะเวลาอบรม 10 ชม./หลักสูตร	จัดอบรมในวันเสาร์-อาทิตย์ (ช่วงเปิดเทอม) ครั้งละ 2 วัน ระหว่างเวลา 09.00-16.00 น. รวมระยะเวลาอบรม 12 ชม./หลักสูตร	จัดอบรมในวันธรรมดา (ช่วงปิดเทอม) ครั้งละ 3 วัน ระหว่างเวลา 09.00-16.30 น. รวมระยะเวลาอบรม 19.5 ชม./หลักสูตร
สถานที่จัดอบรม	ศูนย์ฝึกอบรมไอที 1-2 ของ TK Park อาคาร เซ็นทรัลเวิลด์ - มีห้องเดี่ยว รองรับผู้เรียนได้ 40 คน - คอมพิวเตอร์ 1 เครื่อง/ผู้เรียน 1 คน	ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ของคณะ เทคโนโลยีสารสนเทศ มทร.พระนคร - สามารถเลือกห้องได้ ห้องเล็กรองรับได้ 30 คน และห้องใหญ่รองรับได้ 50 คน - คอมพิวเตอร์ 1 เครื่อง/ผู้เรียน 1 คน	ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ สำนักวิทยบริการ และเทคโนโลยีสารสนเทศ มรภ.จันทระเกษม - สามารถเลือกห้องได้ ห้องเล็กรองรับได้ 20- 30 คน และห้องใหญ่รองรับได้ 60 คน - คอมพิวเตอร์ 1 เครื่อง/ผู้เรียน 1 คน
ค่าใช้จ่ายใน การลงทะเบียน	ไม่เก็บค่าใช้จ่าย แต่ต้องเป็นสมาชิก TK Park (ได้รับเอกสาร อาหารกลางวันและอาหารว่าง)	1,500 บาท/หลักสูตร (12 ชม.) หรือเฉลี่ย ชั่วโมงละ 125 บาท (รวมค่าเอกสาร อาหารกลางวันและอาหารว่าง)	1,800 บาท/หลักสูตร (19.5 ชม.) หรือเฉลี่ย ชั่วโมงละ 92 บาท (รวมค่าเอกสาร กระเป๋าผ้า แพลชไดรฟ์ อาหาร กลางวันและอาหารว่าง)

สรุปสถานภาพด้านรายละเอียดเบื้องต้นในการจัดอบรม ของโครงการอบรมคอมพิวเตอร์และ อินเทอร์เน็ตสำหรับผู้สูงอายุที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมระดับกลาง

1) ด้านผู้เรียนกลุ่มเป้าหมาย

แม้ว่าทุกโครงการจะเป็นการอบรมคอมพิวเตอร์สำหรับผู้สูงอายุเช่นเดียวกัน โดยมักใช้ คำระบุนัยของกลุ่มเป้าหมาย เช่น ผู้สูงอายุ หรือผู้สูงวัย กำกับไว้ที่ชื่อโครงการเพื่อจำกัดวัยของผู้สมัคร แต่จากการศึกษาการกำหนดคุณสมบัติกลุ่มผู้เรียนเป้าหมายของแต่ละโครงการนั้น ผู้วิจัย พบว่ายังมีความแตกต่างกันในประเด็นต่างๆ ดังนี้

1.1) ความเฉพาะเจาะจงของกลุ่มเป้าหมาย

ผู้วิจัยพบว่า บางโครงการจัดอบรมให้ผู้สูงอายุเรียนร่วมกับกลุ่มอื่น เช่น โครงการ ของ PWD รับผู้เรียนที่เป็นผู้สูงอายุและผู้พิการเรียนรวมกัน บางโครงการจำกัดให้ผู้เรียนต้องเป็น ผู้สูงอายุเท่านั้นโดยการระบุอายุของผู้สมัครไว้อย่างชัดเจน เช่น โครงการของมท.พระนคร รับสมัคร ประชาชนที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป โครงการของ PWD กรณีผู้เรียนที่เป็นผู้สูงอายุต้องมีอายุตามเกณฑ์ 60 ปีขึ้นไป และบางโครงการไม่ได้จำกัดว่าผู้เรียนต้องเป็นผู้สูงอายุเท่านั้น เช่น โครงการของมรภ. จันทเกษม ระบุว่า รับสมัครบุคคลทั่วไป เน้นเป็นผู้สูงวัยหรือผู้เกษียณ โดยผู้รับผิดชอบโครงการ ของมรภ.จันทเกษม ยืนยันว่าเป็นความตั้งใจของทางโครงการที่ไม่ต้องการจำกัดวัยของผู้เรียน มากนัก เพราะอยากเปิดโอกาสให้ผู้เรียนที่แม้จะยังไม่ได้เข้าสู่วัยสูงอายุ แต่ขาดทักษะการใช้งาน คอมพิวเตอร์ ให้สามารถสมัครเข้าร่วมโครงการได้

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพบว่าในการรับสมัครจริง ทุกโครงการค่อนข้างจะยืดหยุ่นใน ด้านอายุของกลุ่มเป้าหมายมาก ดังนั้นหากผู้ที่ขาดทักษะการใช้งานคอมพิวเตอร์แต่ยังไม่ได้เข้าสู่ วัยสูงอายุอย่างเต็มตัว เช่นอายุระหว่าง 45-60 ปี สนใจเข้าอบรม ก็สามารถสมัครได้เช่นกัน

1.2) พื้นฐานทางคอมพิวเตอร์ของผู้เรียน

ผู้วิจัยพบว่า ผู้เรียนที่มีพื้นฐานทางคอมพิวเตอร์ในระดับที่ไม่เคยใช้งานมาก่อน เป็น กลุ่มเป้าหมายของทุกโครงการ โดยโครงการของมรภ.จันทเกษมมุ่งเน้นจัดการอบรมเฉพาะกลุ่ม ผู้สูงอายุที่ไม่เคยใช้งานคอมพิวเตอร์มาก่อนเพียงกลุ่มเดียว และโครงการของมท.พระนคร เริ่ม กำหนดกลุ่มผู้เรียนเป้าหมายกระจายมาสู่กลุ่มผู้สูงอายุที่เคยใช้คอมพิวเตอร์มาบ้างแล้วและยัง ต้องการเรียนรู้การใช้งานบางโปรแกรมเพิ่มเติมด้วย ในขณะที่โครงการของ PWD กับ TK Park มี การกำหนดกลุ่มผู้เรียนเป้าหมายตามระดับความรู้พื้นฐานทางคอมพิวเตอร์ไว้อย่างหลากหลาย ตั้งแต่กลุ่มที่ยังไม่เคยใช้ กลุ่มที่เคยใช้มาบ้าง ไปจนถึงกลุ่มที่ใช้คอมพิวเตอร์ได้ดี ใช้เป็นประจำและ ต้องการใช้งานคอมพิวเตอร์ในขั้นสูงขึ้นไปด้วย

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับกลุ่มผู้เรียนเป้าหมายของแต่ละโครงการแสดงให้เห็นว่า ผู้สูงอายุที่เข้าเรียนคอมพิวเตอร์ไม่ได้มีลักษณะเหมือนกันทั้งหมด (Homogeneous) แต่ผู้วิจัยได้พบลักษณะของความแตกต่างกันภายในกลุ่มผู้สูงอายุ (Heterogeneous) ที่เข้าเรียนคอมพิวเตอร์ในปัจจุบัน โดยเฉพาะในเรื่องของพื้นฐานความรู้ทางคอมพิวเตอร์ ความต้องการ และเป้าหมายในการเรียน ซึ่งส่งผลต่อการกำหนดเป้าหมายและหลักสูตรการอบรมของโครงการแต่ละแห่งด้วย

2) ด้านหลักสูตรที่จัดอบรม

ในด้านความแตกต่างของหลักสูตรการอบรมของแต่ละโครงการนั้น ผู้วิจัยพบว่ามีความเกี่ยวข้องกับปัจจัยของการจัดอบรมด้านอื่นๆ ได้แก่ ด้านเป้าหมายของโครงการ และด้านความถี่ในการจัดอบรม ซึ่งผู้วิจัยวิเคราะห์ได้ดังนี้

2.1) ปัจจัยด้านเป้าหมายของโครงการ

หลักสูตรในระดับต่างๆ ที่แต่ละโครงการจัดอบรมมีความเกี่ยวเนื่องมาจากเป้าหมายของแต่ละโครงการ ที่ผู้วิจัยได้กล่าวมาแล้วว่าแบ่งออกเป็น เป้าหมายระดับพื้นฐาน เป้าหมายระดับกลาง และเป้าหมายระดับสูง

ผู้วิจัยพบว่า ทุกโครงการมีการจัดหลักสูตรคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเบื้องต้นเป็นหลักสำหรับผู้สูงอายุที่ไม่เคยใช้งานคอมพิวเตอร์มาก่อนหรือยังขาดทักษะการใช้งานที่ถูกต้อง ทั้งนี้เพื่อตอบสนองต่อเป้าหมายระดับเบื้องต้น เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถใช้งานคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเบื้องต้นสำหรับใช้ในชีวิตประจำวันได้เป็นสำคัญ โดยพบว่าในปัจจุบันโครงการของมรภ. จันทระเกษมเป็นเพียงแห่งเดียวที่จัดสอนเฉพาะหลักสูตรคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเบื้องต้นเพียงหลักสูตรเดียว เพราะต้องการมุ่งเน้นและเข้าถึงผู้สูงอายุกลุ่มที่ไม่เคยใช้งานคอมพิวเตอร์มาก่อนซึ่งยังเป็นกลุ่มที่มีสัดส่วนมากที่สุด

ในขณะที่บางโครงการที่มีเป้าหมายของการจัดอบรมในระดับกลาง ผู้วิจัยพบว่าเริ่มมีการจัดหลักสูตรการใช้งานโปรแกรมหรือเว็บไซต์เฉพาะเพื่อต่อยอดการใช้คอมพิวเตอร์ในด้านที่ผู้สูงอายุส่วนใหญ่กำลังให้ความสนใจ เช่น มทร. พระนคร ได้จัดอบรมหลักสูตรการใช้เฟซบุ๊กเบื้องต้นสำหรับผู้สูงอายุนักเรียนในปี พ.ศ. 2556 เพื่อเสริมจากหลักสูตรเบื้องต้น

นอกจากนี้โครงการที่มีเป้าหมายการจัดอบรมในระดับสูง พบว่ามีการจัดอบรมการใช้คอมพิวเตอร์ขั้นสูงขึ้นอีกหลายหลักสูตร เช่น โครงการของ PWD กับ TK Park ที่จัดอบรมทั้งหลักสูตรการใช้งานคอมพิวเตอร์เบื้องต้นที่เน้นโปรแกรม Microsoft Windows 7 โดยเฉพาะ หลักสูตรการใช้งานโปรแกรม Microsoft office เพื่อการทำงาน หลักสูตรการสร้างบล็อก เพื่อเป็นสื่อกลางในการ

สื่อสารของผู้สูงอายุกับสังคมรอบข้าง หลักสูตรการตลาดโดยใช้สังคมออนไลน์ และเทคนิคการทำให้เว็บไซต์ติดอันดับใน Google เพื่อเป็นช่องทางในการสร้างรายได้หรือพัฒนาธุรกิจ

2.2) ปัจจัยด้านความถี่ในการจัดอบรม

สำหรับโครงการที่มีความถี่ในการจัดอบรมคอมพิวเตอร์ให้แก่ผู้สูงอายุได้น้อยครั้ง จากกลุ่มตัวอย่างคือโครงการอบรมของมหาวิทยาลัยซึ่งจัดเพียงปีละ 1-2 ครั้งเท่านั้น ส่งผลให้ทางผู้รับผิดชอบโครงการต้องพิจารณาจัดหลักสูตรที่มีความจำเป็นและมีความต้องการของผู้สูงอายุมากที่สุด ซึ่งในปัจจุบันยังเป็นหลักสูตรคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเบื้องต้น เนื่องจากยังมีผู้สูงอายุอีกเป็นจำนวนมากที่ต้องการใช้ประโยชน์จากคอมพิวเตอร์แต่ไม่เคยเรียนรู้คอมพิวเตอร์มาก่อน นอกจากนี้ผู้วิจัยพบว่า ปัจจุบันเริ่มมีการเพิ่มหลักสูตรเฟซบุ๊กเบื้องต้นสำหรับผู้สูงอายุเข้ามาด้วย โดยมีสาเหตุมาจากความนิยมและประโยชน์ของเฟซบุ๊กที่มีต่อผู้สูงอายุเป็นอย่างมากในด้านการสร้างเครือข่ายทางสังคมออนไลน์ และช่วยสร้างความสัมพันธ์กับบุตรหลาน

ในขณะเดียวกัน โครงการที่มีความถี่ในการจัดอบรมคอมพิวเตอร์ให้แก่ผู้สูงอายุได้น้อยครั้ง จากกลุ่มตัวอย่างคือโครงการอบรมของหน่วยงานเอกชนที่มีภารกิจด้านการบริการความรู้แก่ประชาชนเป็นหลัก ดังเช่น PWD กับ TK Park ซึ่งจัดอบรมคอมพิวเตอร์ให้แก่ผู้สูงอายุได้มากถึงเดือนละ 1 ครั้ง ย่อมมีความเป็นไปได้ในการจัดหลักสูตรขั้นสูงต่อยอดไปจากหลักสูตรเบื้องต้นได้หลากหลายหลักสูตร โดยพิจารณาถึงการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี ความนิยม ความพร้อมของผู้สอน และที่สำคัญคือความต้องการและความสนใจของผู้สูงอายุ

3) ด้านจำนวนผู้เรียนต่อครั้ง

โครงการอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตสำหรับผู้สูงอายุที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมระดับกลาง ส่วนใหญ่มีความสามารถในการจัดอบรมเพียงครั้งละ 1 ห้องเรียน และมีการจำกัดจำนวนผู้เรียนต่อครั้งห้องเรียนละ 30-35 คน ซึ่งปัจจัยที่ใช้ในการกำหนดจำนวนผู้เรียน ได้แก่ ความจุของห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ที่ใช้จัดการอบรม ความสามารถในการดูแลผู้เรียนได้อย่างทั่วถึง จำนวนผู้สอน ทรัพยากรและงบประมาณ

อย่างไรก็ตามโครงการของมรภ.จันทระเกษม ผู้วิจัยพบความแตกต่างจากโครงการอื่นเนื่องจากเมื่อมีผู้สมัครเกินจำนวนที่กำหนดไว้ ทางโครงการสามารถจัดการอบรมเพิ่มเป็น 2 ห้องเรียนได้ ซึ่งเป็นผลมาจากความพร้อมในทุกปัจจัยด้านต่างๆ ข้างต้น

นอกจากนี้ยังพบว่าโครงการส่วนใหญ่จะสามารถจัดการอบรมได้ต้องมีจำนวนผู้เรียนต่อครั้งอย่างน้อย 20 คน เนื่องจากปัจจัยด้านความคุ้มค่าในการจัดโครงการ โดยผู้วิจัยพบว่า หากเปิดรับสมัครแล้วจำนวนผู้เรียนยังไม่ถึงจำนวนที่กำหนดไว้ ทางโครงการจะแก้ไขปัญหาโดยการ

เลื่อนกำหนดวันจัดโครงการออกไปจนกว่าจะมีผู้สมัครครบตามจำนวนที่เปิดรับ เช่น โครงการของ มทร.พระนคร ในรุ่นที่ 3 ที่เดิมกำหนดจัดระหว่างวันที่ 2-3 ธันวาคม 2555 เมื่อมีผู้มาสมัครไม่ถึง 20 คน จากจำนวนรับได้ 35 คน ทางโครงการจึงได้เลื่อนไปจัดระหว่างวันที่ 15-16 ธันวาคม 2555 แทน หรือโครงการของ PWD ก็เคยพบกรณีที่มีผู้มาสมัครเรียนในครั้งนั้นเพียง 5 คน ทำให้ต้องเลื่อนไปจัดอบรมในเดือนถัดไปแทน เป็นต้น

จากสถานการณ์ดังกล่าว ผู้วิจัยวิเคราะห์ได้ว่า ในปัจจุบันโครงการอบรมคอมพิวเตอร์สำหรับผู้สูงอายุที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมระดับกลางยังมีสถานภาพที่ไม่เสถียร ผู้จัดการอบรมสามารถเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขหรือวัน-เวลาในการอบรมได้ตามปัจจัยหรือข้อจำกัดต่างๆ ของแต่ละโครงการ ทั้งนี้ เนื่องจากโครงการส่วนใหญ่จัดขึ้นเพื่อบริการวิชาการให้แก่สังคมโดยต้องใช้งบประมาณและทรัพยากรจากหน่วยงานที่จัดโครงการมาช่วยสนับสนุนและลดภาระค่าใช้จ่ายในการเรียนสำหรับผู้สูงอายุ ดังนั้นผู้สูงอายุที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมระดับกลางที่ยังต้องพึ่งพาโครงการบริการวิชาการของหน่วยงานเหล่านี้ จึงต้องยอมรับสถานภาพที่ไม่เสถียรดังกล่าว

นอกจากนี้ยังวิเคราะห์ได้ว่า กลุ่มผู้เรียนที่เป็นผู้สูงอายุส่วนใหญ่อยู่ในวัยเกษียณหรือไม่ได้ทำงานประจำแล้ว จึงมีเวลาว่างมากกว่าและสามารถปรับเปลี่ยนวัน-เวลาที่จะมาเข้าเรียนได้ง่ายกว่าผู้เรียนในวัยอื่นๆ ที่มีภาระการศึกษาหรือต้องทำงานประจำ

4) ด้านความถี่และระยะเวลาในการจัดอบรม

ด้านความถี่ในการจัดอบรม พบว่าหน่วยงานที่เป็นสถาบันการศึกษาจะสามารถจัดอบรมโดยเฉลี่ยเพียงปีละ 1-2 ครั้ง เนื่องจากต้องคำนึงถึงงบประมาณและภาระงานหลักของบุคลากร เช่น มรภ.จันทระเกษม ได้กำหนดจัดเฉพาะช่วงปิดภาคการศึกษาระหว่างเดือนมีนาคม-พฤษภาคมเท่านั้น เพื่อให้บุคลากรว่างจากภาระงานหลัก ในขณะที่มทร.พระนคร กำหนดจัดในช่วงเปิดภาคการศึกษาปกติ และจากความถี่ในการจัดอบรมที่ค่อนข้างน้อย จึงไม่สามารถกำหนดวันจัดอบรมที่แน่นอนล่วงหน้าได้ ดังนั้นผู้สูงอายุที่ต้องการจะเข้าอบรมคอมพิวเตอร์กับหน่วยงานที่เป็นสถาบันการศึกษา จึงต้องติดตามข่าวประชาสัมพันธ์โครงการในแต่ละครั้ง ซึ่งผู้วิจัยพบว่าส่วนใหญ่มีการประชาสัมพันธ์ล่วงหน้าไม่เกิน 1 เดือน

ในขณะที่หน่วยงานที่มีภารกิจหลักในการส่งเสริมและให้บริการวิชาการแก่สังคมอยู่แล้ว เช่น PWD และ TK Park จึงสามารถจัดการอบรมได้มากกว่าคือเฉลี่ยเดือนละ 1 ครั้ง และกำหนดตารางการอบรมที่แน่นอนได้ ดังนั้นเมื่อผู้สูงอายุมีความที่ต้องการเข้าอบรมคอมพิวเตอร์จึงสามารถสอบถามตารางการอบรมได้ทันที

อย่างไรก็ตามผู้วิจัยพบว่า ความถี่ในการจัดอบรมของแต่ละโครงการยังขึ้นอยู่กับปริมาณความต้องการเรียนคอมพิวเตอร์ของผู้สูงอายุในขณะนั้นด้วย เช่น ในปีงบประมาณ 2555 โครงการสูงวัยไซเบอร์ของมรภ.จันทระเกษม มีการอบรมเพียง 1 รุ่น พบว่ามีความต้องการเกินกว่าจำนวนที่เปิดรับ ดังนั้นในปีงบประมาณ 2556 ได้จึงเพิ่มการอบรมเป็น 2 รุ่น เพื่อรองรับความต้องการของผู้เรียน

ด้านระยะเวลาในการจัดอบรมพบว่า โครงการอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตสำหรับผู้สูงอายุที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมระดับกลางมีลักษณะเป็นหลักสูตรเร่งรัด กำหนดระยะเวลาในการจัดอบรมเพียง 2-3 วันเท่านั้น และผู้สูงอายุต้องใช้เวลาในการเข้าอบรมตลอดทั้งวัน 6-8 ชั่วโมง แต่จะมีช่วงเวลาพักเบรกและพักกลางวันสั้น โดยพบว่าโครงการของมรภ.จันทระเกษมมีระยะเวลาอบรมรวมตลอดหลักสูตรมากที่สุดคือ 19.5 ชั่วโมง รองลงมาคือโครงการของมทร.พระนคร 12 ชั่วโมง และโครงการของ PWD กับ TK Park 10 ชั่วโมง ตามลำดับ

นอกจากนี้พบว่าทั้งโครงการที่จัดอบรมในวันธรรมดาและวันเสาร์-อาทิตย์ ซึ่งขึ้นอยู่กับความพร้อมและความสะดวกของหน่วยงานที่จัดการอบรม โดยโครงการของ PWD กับ TK Park และโครงการของมรภ.จันทระเกษม จัดอบรมในวันธรรมดา ในขณะที่โครงการของมทร.พระนคร จะอบรมในวันเสาร์-อาทิตย์

5) ด้านสถานที่จัดอบรม

ผู้วิจัยวิเคราะห์พบว่า สถานที่ที่ใช้ในการจัดอบรมคอมพิวเตอร์สำหรับผู้สูงอายุที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมระดับกลางในปัจจุบัน ไม่ใช่ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ที่จัดสำหรับผู้สูงอายุโดยเฉพาะ แต่จัดขึ้นเพื่อกลุ่มเป้าหมายอื่น เช่น ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ในสถาบันการศึกษา จัดไว้สำหรับนักศึกษาที่เป็นวัยรุ่นหรือบุคลากรที่เป็นวัยทำงาน หรือจัดขึ้นเพื่อกลุ่มเป้าหมายรวมๆ เช่น ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ของ TK Park ที่จัดไว้บริการสำหรับประชาชนทั่วไป

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า แม้ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ที่ใช้ในการอบรมจะไม่ได้จัดไว้สำหรับผู้สูงอายุโดยเฉพาะ แต่ด้วยลักษณะพื้นฐานของเครื่องคอมพิวเตอร์ในปัจจุบันที่ค่อนข้างเอื้อประโยชน์ต่อการใช้งานของผู้ใช้ทุกกลุ่มทุกวัย เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ในทุกโครงการที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเป็นหน้าจอ LCD ลักษณะจอแบน ที่มีความคมชัดและมีขนาดใหญ่ สามารถปรับความสว่างเพื่อถนอมสายตาได้ ส่งผลให้ผู้สูงอายุสามารถใช้ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ร่วมกับผู้เรียนในวัยอื่นๆ ได้โดยไม่มีอุปสรรค ซึ่งแตกต่างจากในอดีตเมื่อ 10 ปีก่อนหน้านี้ที่คอมพิวเตอร์ยังเป็นเทคโนโลยีใหม่ ราคาสูง ใช้งานยาก และยังไม่ได้รับการพัฒนาให้เป็นมิตรกับผู้ใช้ทุกวัยเช่นใน

ปัจจุบัน ทำให้การจัดอบรมคอมพิวเตอร์สำหรับผู้สูงอายุในอดีตต้องให้ความสำคัญกับการเลือกเครื่องคอมพิวเตอร์ที่มีความเหมาะสมกับผู้สูงอายุให้มากที่สุด

สำหรับโครงการของมหาวิทยาลัยขอนแก่นได้เปรียบกว่าโครงการของหน่วยงานอื่น ซึ่งทั้งหมดสามารถให้ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ภายในมหาวิทยาลัยนั้นๆ และมีจำนวนห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ภายในมหาวิทยาลัยหลายห้อง ทำให้ผู้จัดโครงการสามารถเลือกใช้ห้องที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุมากที่สุดและตรงกับจำนวนผู้เรียนได้

แต่สำหรับบางหน่วยงานที่ยังขาดความพร้อมด้านสถานที่ก็พบว่ามีความพยายามในการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ดังตัวอย่างจากบันทึกข้อตกลงร่วมระหว่าง PWD และ TK Park โดยทาง PWD มีความพร้อมในการดำเนินโครงการทั้งหมด แต่ขาดเพียงความพร้อมของสถานที่ในการอบรม จึงขอความสนับสนุนจาก TK Park ซึ่งมีห้องอบรมคอมพิวเตอร์จัดไว้ให้บริการอบรมด้านไอทีอยู่ก่อนแล้ว

สถานที่จัดอบรมส่วนใหญ่รองรับผู้เรียนได้อยู่ระหว่าง 20-60 คน และมีคอมพิวเตอร์จัดไว้ 1 เครื่องต่อผู้เรียน 1 คน อย่างเพียงพอ

6) ด้านค่าใช้จ่ายในการลงทะเบียน

โครงการอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตที่จัดขึ้นสำหรับผู้สูงอายุที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมระดับกลางส่วนใหญ่จะได้รับงบประมาณสนับสนุนจากทางหน่วยงานที่จัด จึงทำให้สามารถจัดการอบรมโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายใดๆ เช่นกรณีโครงการของ PWD และ TK Park หรือในกรณีที่งบประมาณของหน่วยงานไม่เพียงพอ ก็จะมีการเก็บค่าสมัครในราคาถูกเพียงเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานเท่านั้น โดยไม่ได้มุ่งหวังผลกำไร ทั้งนี้ก็เพื่อช่วยเหลือและขยายโอกาสในการเรียนรู้คอมพิวเตอร์ให้ผู้สูงอายุที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมระดับกลางที่ไม่มีรายได้เพียงพอที่จะไปสมัครเรียนกับสถาบันคอมพิวเตอร์หรือองค์กรเอกชนที่เปิดสอนคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตสำหรับผู้สูงอายุซึ่งเก็บค่าใช้จ่ายในอัตราที่ค่อนข้างสูงได้

จากกลุ่มตัวอย่างที่มีการเก็บค่าใช้จ่ายในการลงทะเบียน พบว่า โครงการของมทร.พระนคร เก็บค่าลงทะเบียน 1,500 บาทต่อหลักสูตร 12 ชั่วโมง หรือเฉลี่ยชั่วโมงละ 125 บาท และโครงการของมรภ.จันทระเกษม เก็บค่าลงทะเบียน 1,800 บาทต่อหลักสูตร 19.5 ชั่วโมง หรือเฉลี่ยชั่วโมงละ 92 บาท โดยทั้งสองโครงการผู้เรียนจะได้รับเอกสารประกอบการอบรม อาหารกลางวัน และอาหารว่างด้วย

ชมรมหรือสถาบันสอนคอมพิวเตอร์เอกชนก็ยังมีอัตราที่สูงกว่าโครงการอบรมกลุ่มตัวอย่างที่จัดขึ้นเพื่อบริการวิชาการแก่ผู้สูงอายุ

แม้ว่าอัตราค่าเรียนเฉลี่ยต่อชั่วโมงระหว่างการอบรมของกลุ่มตัวอย่างกับการอบรมของสถาบันเอกชนจะไม่ได้มีความแตกต่างกันมากนัก แต่อย่างไรก็ตามผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะพิจารณาจากจำนวนค่าเรียนรวมที่ต้องจ่ายต่อหลักสูตรมาเป็นอันดับแรก มากกว่าที่จะคิดคำนวณเทียบเป็นอัตราเฉลี่ยต่อชั่วโมง โดยพบว่าผู้สูงอายุที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมระดับกลางมีการตัดสินใจสมัครเรียนกับโครงการที่มีค่าเรียนหลักพันบาทได้ง่ายกว่าการสมัครเรียนกับสถาบันเอกชนที่มีค่าเรียนขั้นต่ำราวสี่ถึงห้าพันบาทต่อหลักสูตร ดังข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุว่า

“มาเรียนที่ราชมงคลพระนครเพราะค่าเรียนเขาถูก เราจ่ายแค่พันห้าร้อยบาท ก็มาเรียนได้หลักสูตรหนึ่ง เพราะเราก็ไม่แน่ใจว่าเรียนไปแล้วทำดีที่สุดเราจะได้ใช้มากน้อยแค่ไหน พันห้าเรายังพอจ่ายได้โดยไม่ต้องมาคิดเสียทีหลัง” (คุณเบญจางค์, สัมภาษณ์, 3 กุมภาพันธ์ 2556)

“ตอนสมัครไม่ได้เปรียบเทียบราคากับที่อื่นว่าต่อชั่วโมงตกก็บาท เพราะเขาเก็บแค่พันห้าร้อยบาทต่อ 2 วัน เราพอจ่ายได้ไม่ต้องคิดมาก แต่ถ้าของเอกชนเขาเก็บสี่พัน เราคงคิดนานขึ้นว่าจะคุ้มไหม” (คุณชนะชัย, สัมภาษณ์, 3 กุมภาพันธ์ 2556)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสรุปว่า ความคุ้มค่าของค่าใช้จ่ายในการอบรมเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกสถานที่เรียนคอมพิวเตอร์ของผู้สูงอายุที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมระดับกลาง

3. การประชาสัมพันธ์โครงการ

3.1 โครงการของบริษัท พีดับบลิวดี มัลติมีเดีย จำกัด กับ อุทยานการเรียนรู้

จากการสัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบโครงการและการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยพบว่าโครงการอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตสำหรับผู้พิการและผู้สูงอายุ โดยความร่วมมือระหว่าง PWD กับ TK Park มีแนวทางการสื่อสารด้านการประชาสัมพันธ์โครงการไปยังกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

1) การประชาสัมพันธ์ไปยังกลุ่มเป้าหมายผ่านสื่อ ทางโครงการมีการประชาสัมพันธ์โครงการผ่านสื่อหลากหลายประเภท ได้แก่

1.1) สื่อมวลชนประเภทหนังสือพิมพ์ ทาง TK Park จะส่งข่าวประชาสัมพันธ์โครงการไปยังหนังสือพิมพ์ฉบับต่างๆ เพื่อขอความร่วมมือช่วยเผยแพร่ข่าวประชาสัมพันธ์โครงการในหน้าหนังสือพิมพ์ โดยมุ่งเน้นกลุ่มผู้สูงอายุที่ยังไม่ได้เป็นสมาชิกของ TK Park เป็นหลัก

1.2) สื่อออนไลน์ ได้แก่ การประชาสัมพันธ์หลักสูตรการอบรมในเว็บไซต์ของ PWD กับ TK Park เพื่อให้เข้าถึงสมาชิกของ TK Park และผู้ที่เคยเรียนที่นี่แล้ว รวมทั้งข่าวประชาสัมพันธ์โครงการในเว็บไซต์หนังสือพิมพ์ออนไลน์

1.3) สื่อภายในหน่วยงาน ได้แก่ เสียงตามสาย โทรทัศน์ภายใน ป้ายประกาศและแผ่นพับ ซึ่งทาง TK Park จะเป็นเป็นผู้จัดทำสื่อภายในทุกประเภท สื่อในช่องทางนี้มุ่งเน้นให้เข้าถึงกลุ่มผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกของ TK Park เป็นหลัก ทั้งสมาชิกที่ยังไม่เคยเรียนกับโครงการมาก่อน และสมาชิกที่เคยเรียนในหลักสูตรการใช้งานคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเบื้องต้นมาแล้ว และมีความต้องการเรียนรู้การใช้งานคอมพิวเตอร์ในระดับที่สูงขึ้นต่อไป (ไพบูลย์ แดงประสิทธิ์, สัมภาษณ์, 12 กุมภาพันธ์, 2556)

2) การประชาสัมพันธ์ไปยังกลุ่มเป้าหมายโดยตรง โดยใช้การประชาสัมพันธ์ในห้องเรียน จากการเข้าสังเกตการณ์การสอนจริง ผู้วิจัยพบว่า ผู้รับผิดชอบโครงการได้มีการประชาสัมพันธ์หลักสูตรอื่นๆ ให้ผู้สูงอายุในห้องเรียนได้ทราบ ซึ่งถือได้ว่าเป็นช่องทางที่สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้โดยตรง เช่น ประชาสัมพันธ์หลักสูตรเฟรนช์เบื้องต้นให้ผู้เรียนที่เพิ่งจบหลักสูตรคอมพิวเตอร์เบื้องต้นได้ทราบ ซึ่งหากสนใจเรียนรู้เว็บไซต์เฟรนช์ที่กำลังได้รับความนิยมเพิ่มเติม ผู้เรียนก็สามารถลงชื่อสมัครได้ที่ เป็นต้น

ในส่วนผลตอบรับจากการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อช่องทางต่างๆ ข้างต้น พบว่า หนังสือพิมพ์เป็นช่องทางที่ได้ผลและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้พิการและผู้สูงอายุได้ดีที่สุด รองลงมาคือ โบรชัวร์ / แผ่นพับประชาสัมพันธ์ภายใน TK Park (ไพบูลย์ แดงประสิทธิ์, สัมภาษณ์, 12 กุมภาพันธ์, 2556)

นอกจากนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์เพิ่มเติมพบว่า การใช้ช่องทางประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายของ PWD กับ TK Park ทำให้โครงการสามารถเข้าถึงกลุ่มผู้สูงอายุได้มาก และยังทำให้สามารถจัดอบรมได้อย่างสม่ำเสมอทุกเดือนอีกด้วย

3.2 โครงการของคณะเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

พระนคร

จากการสัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบโครงการและการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยพบว่า โครงการอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตสำหรับผู้สูงอายุ ของคณะเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน มทร.พระนคร มีแนวทางการสื่อสารด้านการประชาสัมพันธ์โครงการไปยังกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

1) การประชาสัมพันธ์ไปยังกลุ่มเป้าหมายผ่านสื่อ ทางโครงการมีการประชาสัมพันธ์โครงการผ่านสื่อหลากหลายประเภท ได้แก่

1.1) สื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์ โดยทางมทร.พระนคร ได้ขอความร่วมมือจากสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยหรือสถานีโทรทัศน์ช่อง 11 ช่วยเผยแพร่ข่าวประชาสัมพันธ์โครงการผ่านแถบอักษรข่าววิ่ง

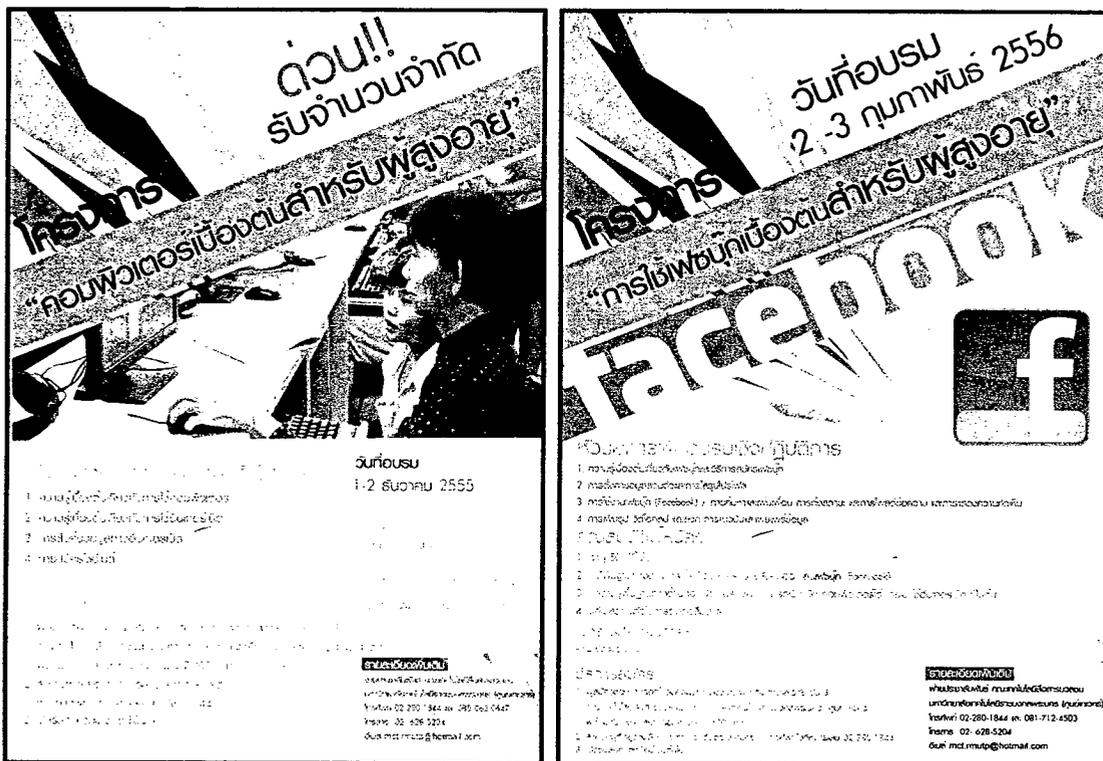
1.2) สื่อสิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือพิมพ์ โดยการส่งข่าวประชาสัมพันธ์โครงการอบรมคอมพิวเตอร์ไปยังหนังสือพิมพ์ฉบับต่างๆ เพื่อขอความร่วมมือช่วยเผยแพร่ข่าวประชาสัมพันธ์โครงการในหน้าหนังสือพิมพ์

1.3) สื่อออนไลน์ ได้แก่ การลงข่าวประชาสัมพันธ์และแบนเนอร์ (Banner) ในเว็บไซต์และเฟชบุ๊กของมหาวิทยาลัย รวมไปถึงข่าวประชาสัมพันธ์โครงการในเว็บไซต์หนังสือพิมพ์ออนไลน์

โดยปกติแล้วทางมทร.พระนคร จะใช้สื่อประชาสัมพันธ์โครงการ 3 ประเภทข้างต้น ซึ่งสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายและได้รับผลตอบรับเป็นอย่างดีในการจัดอบรมหลักสูตรคอมพิวเตอร์เบื้องต้นสำหรับผู้สูงอายุทั้ง 3 ครั้ง แต่สำหรับหลักสูตรการใช้เฟชบุ๊กเบื้องต้นสำหรับผู้สูงอายุ ผู้รับผิดชอบโครงการพบว่าผู้สูงอายุมาสมัครเรียนจำนวนลดลงจึงได้เพิ่มสื่อประชาสัมพันธ์อีกช่องทางหนึ่งคือ

1.4) ป้ายประชาสัมพันธ์ขนาดใหญ่ (Banner) ติดที่ด้านหน้าของมหาวิทยาลัย สำหรับสื่อประเภทนี้เพียงมีการนำมาใช้ประชาสัมพันธ์โครงการอบรมหลักสูตรการใช้เฟชบุ๊กเบื้องต้นสำหรับผู้สูงอายุเป็นครั้งแรก

2) การประชาสัมพันธ์ไปยังกลุ่มเป้าหมายโดยตรง โดยการใช้การประชาสัมพันธ์ในห้องเรียน จากการสัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบโครงการพบว่า ผู้สอนได้มีการประชาสัมพันธ์หลักสูตรการใช้เฟชบุ๊กเบื้องต้นสำหรับผู้สูงอายุให้ผู้เรียนในหลักสูตรคอมพิวเตอร์เบื้องต้นได้ทราบ เนื่องมาจากการสอบถามพบว่าผู้เรียนจากหลักสูตรคอมพิวเตอร์พื้นฐานบางท่านให้ความสนใจ ซึ่งถือได้ว่าเป็นการประชาสัมพันธ์ไปยังกลุ่มเป้าหมายได้โดยตรง โดยหากสนใจสามารถลงชื่อสมัครเรียนได้ที่

ภาพที่ 4.1 แบนเนอร์ (Banner) ประชาสัมพันธ์โครงการในเว็บไซต์และเฟซบุ๊กของมทร.พระนคร

ในส่วนของผลตอบรับจากการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อช่องทางต่างๆ ข้างต้น พบว่า สื่อที่สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้สูงอายุได้ดีคือ ข่าวประชาสัมพันธ์แบบตัวอักษรวิ่งในโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และป้ายประชาสัมพันธ์หน้ามหาวิทยาลัย ขณะที่การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ได้ผลน้อย ดังที่ผู้รับผิดชอบโครงการได้สรุปให้ผู้วิจัยทราบว่

“สำหรับการวัดผลตอบรับจากสื่อประชาสัมพันธ์โครงการ เราไม่เคยประเมินหรือเก็บสถิติอย่างเป็นทางการ แต่จะใช้วิธีสอบถามจากผู้สูงอายุที่โทรศัพท์เข้ามาสอบถามข้อมูลหรือเข้ามาสมัคร จึงได้รู้ว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่ทราบข่าวมาจากทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 11 และหนังสือพิมพ์ นอกจากนี้เมื่อเราติดป้ายแบนเนอร์หน้ามหาวิทยาลัยเพื่อประชาสัมพันธ์หลักสูตรเฟซบุ๊ก ก็พบว่า เป็นสื่อที่ได้ผลตอบรับค่อนข้างมากเช่นกัน แต่สำหรับการลงโฆษณาในเว็บไซต์ไม่ค่อยได้ผลเพราะกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่ยังไม่ถึงช่วงสารทงอินเทอร์เน็ตและผู้ทีทราบข่าวจากเว็บไซต์จะเป็นลูกหลานที่มานำผู้สูงอายุต่ออีกที” (สุพินดา สุวรรณศรี, สัมภาษณ์, 6 มีนาคม, 2556)

3.3 โครงการอบรมของสาขาวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

จากการสัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบโครงการและการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยพบว่าโครงการสูงวัย-ไซเบอร์ ของสาขาวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ คณะวิทยาศาสตร์ มรภ. จันทรเกษม มีแนวทางการสื่อสารด้านการประชาสัมพันธ์โครงการไปยังกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

1) การประชาสัมพันธ์ไปยังกลุ่มเป้าหมายผ่านสื่อ ทางโครงการมีการประชาสัมพันธ์โครงการผ่านสื่อหลากหลายประเภท ได้แก่

1.1) สื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์ โดยทางสาขาวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ มรภ. จันทรเกษม ได้ขอความร่วมมือจากสถานีโทรทัศน์ช่อง 3 ช่วยเผยแพร่ข่าวประชาสัมพันธ์โครงการในรูปแบบแถบอักษรข่าววิ่ง

1.2) สื่อมวลชนประเภทหนังสือพิมพ์ โดยใช้การส่งข่าวประชาสัมพันธ์โครงการอบรมคอมพิวเตอร์ไปยังหนังสือพิมพ์ฉบับต่างๆ เพื่อขอความร่วมมือช่วยเผยแพร่ข่าวประชาสัมพันธ์โครงการในหน้าหนังสือพิมพ์

1.3) สื่อออนไลน์ ได้แก่ การลงข่าวประชาสัมพันธ์และแบนเนอร์ (Banner) ในเว็บไซต์และเฟชบุ๊กของมหาวิทยาลัย รวมไปถึงข่าวในเว็บไซต์หนังสือพิมพ์ออนไลน์

สูงวัย-ไซเบอร์ รุ่น 2
20 - 22 มีนาคม 2556
ใคร ๆ ก็สามารถใช้คอมพิวเตอร์ได้
เวลา 8.30 - 16.30 น.

หัวข้อการอบรม
 6 มือใหม่หัดใช้คอมพิวเตอร์
 6 การใช้งานอินเทอร์เน็ต และการค้นหาข้อมูล
 6 จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (e-mail)

คำขอเรียนอบรม
 1,800 บาท (รวมค่าเอกสาร อาหาร และอาหารว่าง)

สอบถามรายละเอียดได้ที่
 ห้อง 15-1106 ชั้น 11 อาคารนิเทศ-กาญจนาภิเษก
 โทร. 0 2942 8900 - 99 ต่อ 5060
 โทรสาร 0 2512 1190
 เว็บไซต์ <http://cpid.changrao.ac.th/docyber>

เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
 มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

ภาพที่ 4.2 แบนเนอร์ (Banner) ประชาสัมพันธ์โครงการในเว็บไซต์และเฟชบุ๊กของมรภ.จันทรเกษม

1.3) สื่อภายในหน่วยงาน ได้แก่ โปสเตอร์ประชาสัมพันธ์ และป้ายแบนเนอร์ (Banner) ที่ติดภายในมหาวิทยาลัย

2) การประชาสัมพันธ์ไปยังกลุ่มเป้าหมายโดยตรง

2.1) การประชาสัมพันธ์ในห้องเรียน จากการเข้าสังเกตการณ์การสอน ผู้วิจัยพบว่า ผู้รับผิดชอบโครงการได้ประชาสัมพันธ์การอบรมในรุ่นถัดไปให้ผู้เรียนได้ทราบ แต่เนื่องจากเป็นหลักสูตรระดับเบื้องต้นเช่นเดิม ดังนั้นจึงมุ่งหวังให้ผู้เรียนในห้องเรียนช่วยเหลือเพื่อนหรือผู้สูงอายุท่านอื่นๆ มาสมัครเรียนในรุ่นถัดไป

2.2) การประชาสัมพันธ์ไปยังผู้สูงอายุเฉพาะกลุ่ม ทางโครงการได้ให้ความสำคัญกับกลุ่มผู้สูงอายุที่เป็นอาจารย์ของมรภ.จันทระเกษมที่เกษียณอายุราชการไปแล้วและกลุ่มผู้สูงอายุที่อยู่ในเขตชุมชนบริเวณพื้นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยด้วย จึงใช้วิธีการประชาสัมพันธ์เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มดังกล่าวโดยตรง โดยการส่งแผ่นพับประชาสัมพันธ์โครงการไปยังอดีตอาจารย์ของมรภ.จันทระเกษมที่เกษียณอายุราชการไปแล้ว คุณครูและบุคลากรของโรงเรียนในละแวกใกล้เคียง และสถานีตำรวจใกล้เคียง ทั้งนี้ เพื่อการบริการวิชาการให้กับชุมชนรอบมหาวิทยาลัยอีกทางหนึ่ง

2.3) การประชาสัมพันธ์ไปยังผู้สูงอายุทั่วไป เพื่อการประชาสัมพันธ์เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มดังกล่าวโดยตรงอีกทางหนึ่ง โครงการได้ให้นักศึกษาช่วยแจกแผ่นพับประชาสัมพันธ์โครงการให้กับผู้สูงอายุตามแหล่งชุมชน รถไฟฟ้า และสวนสาธารณะอีกด้วย

ภาพที่ 4.3 โลโก้ (Logo) ของโครงการสูงวัย-ไซเบอร์ ของมรภ.จันทระเกษม

ผู้วิจัยได้ประมวลข้อมูลด้านรายละเอียดเบื้องต้นของโครงการอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตสำหรับผู้สูงอายุที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมระดับกลางทั้ง 3 โครงการข้างต้น โดยนำเสนอผลการวิจัยในตารางที่ 4.7 ดังนี้

ตารางที่ 4.7 ช่องทางการประชาสัมพันธ์โครงการอบรมที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ช่องทาง การประชาสัมพันธ์โครงการ	PWD/ TK Park	มทร. พระนคร	มรภ. จันทระเกษม
1. การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อ			
<u>สื่อมวลชน</u>			
- ข่าวประชาสัมพันธ์ทางหนังสือพิมพ์	✓ ¹	✓ ¹	✓ ¹
- แถบอักษรข่าววิ่งทางโทรทัศน์	-	✓ ²	✓ ²
<u>สื่อออนไลน์</u>			
- เว็บไซต์หนังสือพิมพ์ออนไลน์	✓	✓	✓
- เว็บไซต์/เฟซบุ๊กของหน่วยงาน	✓	✓	✓
<u>สื่อภายในหน่วยงาน</u>			
- เสียงตามสาย/โทรทัศน์ภายใน	✓	-	-
- โบรชัวร์/แผ่นพับ	✓ ²	-	✓
- ป้ายประชาสัมพันธ์ภายใน	✓	-	✓
- ป้ายประชาสัมพันธ์ขนาดใหญ่	-	✓ ³	-
หน้าหน่วยงาน			
2. การประชาสัมพันธ์ไปยังกลุ่มเป้าหมาย			
<u>โดยตรง</u>			
- การประชาสัมพันธ์ในห้องเรียน	✓	-	✓
- การส่งแผ่นพับไปยังผู้สูงอายุเฉพาะกลุ่ม	-	✓	-
- การแจกแผ่นพับให้กับผู้สูงอายุทั่วไป	-	✓	-

¹ คือสื่อที่สามารถเข้าถึงและสร้างการรับรู้เกี่ยวกับโครงการอบรมในกลุ่มผู้สูงอายุได้ดีที่สุด

² และ ³ คือสื่อที่สามารถเข้าถึงและสร้างการรับรู้เกี่ยวกับโครงการอบรมในกลุ่มผู้สูงอายุได้ตรงลงมาตามลำดับ

สรุปสถานภาพด้านการประชาสัมพันธ์ ของโครงการอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต สำหรับผู้สูงอายุที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมระดับกลาง

1) ด้านช่องทางการประชาสัมพันธ์

การประชาสัมพันธ์โครงการอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตสำหรับผู้สูงอายุนั้นใช้หลากหลายช่องทาง ทั้งการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อ และการประชาสัมพันธ์ไปยังกลุ่มผู้สูงอายุโดยตรง ทั้งนี้ น่าจะเกี่ยวข้องกับลักษณะการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุที่ค่อนข้างจะจัดกระจายเพราะออกจากระบบการทำงานประจำแล้ว จึงยากที่จะเข้าถึงผ่านช่องทางใดช่องทางหนึ่งโดยตรง

การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อ นั้น พบว่าทุกโครงการได้รับความสนับสนุนจากสื่อมวลชนที่ช่วยลงข่าวประชาสัมพันธ์ให้เป็นอย่างดี โดยไม่มีค่าใช้จ่าย ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่าน่าจะสืบเนื่องมาจากความเป็นโครงการอบรมที่จัดขึ้นเพื่อบริการสังคม โดยไม่ได้มุ่งหวังผลกำไร

สำหรับสื่อออนไลน์พบว่ามี การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อมวลชนออนไลน์ คือเว็บไซต์ หนังสือพิมพ์ออนไลน์ ซึ่งสืบเนื่องจากการส่งข่าวไปลงหนังสือพิมพ์ และสื่อที่เป็นของหน่วยงานเอง (Owned media) คือเว็บไซต์/เฟซบุ๊กของหน่วยงาน โดยยังไม่พบการใช้สื่อที่เป็นของผู้เขียน (Earned Media) หรือสื่อที่สร้างโดยผู้บริโภคเอง (Consumer-generated media) พวกคำแนะนำหรือการแบ่งปันประสบการณ์ของผู้สูงอายุที่เคยเรียนในโครงการ

การประชาสัมพันธ์ไปยังกลุ่มผู้สูงอายุโดยตรง ผู้วิจัยพบว่าส่วนใหญ่จะประชาสัมพันธ์ในห้องเรียน โดยผู้รับผิดชอบโครงการและผู้สอนจะมีการประชาสัมพันธ์หลักสูตรชั้นสูงอื่นๆ ให้ผู้เรียนที่ผ่านการอบรมระดับเบื้องต้นแล้วได้ทราบ ซึ่งถือได้ว่าเป็นช่องทางที่สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการเรียนต่อยอดความรู้ในหลักสูตรที่สูงขึ้นได้โดยตรง หรือกรณีที่บางโครงการจัดหลักสูตรระดับเบื้องต้นเช่นเดิม ก็จะแจ้งประชาสัมพันธ์การอบรมรุ่นถัดไป เพื่อให้ผู้เรียนที่เคยมีประสบการณ์เรียนมาแล้วช่วยเชิญชวนเพื่อนหรือผู้สูงอายุท่านอื่นๆ มาสมัครเรียนในรุ่นถัดไป

ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า การบอกต่อหรือชักชวนจากผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์มาเรียนแล้ว เป็นช่องทางการสื่อสารที่น่าเชื่อถือและสามารถสร้างแรงจูงใจในการมาเรียนให้ผู้สูงอายุท่านอื่นๆ ที่ยังกลัวๆ กล้าๆ ได้มากกว่าสื่อช่องทางอื่น

นอกจากนี้ในบางโครงการยังมีการส่งแผ่นพับประชาสัมพันธ์ไปยังผู้สูงอายุเฉพาะกลุ่มที่มีความสัมพันธ์หรืออยู่รอบข้างหน่วยงานที่จัด และการแจกแผ่นพับให้แก่ผู้สูงอายุในที่สาธารณะทั่วไป เพื่อเพิ่มการเข้าถึงอีกด้วย

2) ด้านสื่อที่เข้าถึงกลุ่มผู้สูงอายุได้ดีที่สุด

สื่อที่สามารถเข้าถึงและสร้างการรับรู้เกี่ยวกับโครงการอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตในกลุ่มผู้สูงอายุได้ดีที่สุด คือหนังสือพิมพ์ รองลงมาคือ ชาววังทางโทรทัศน์ สื่อของหน่วยงาน พวกโบรชัวร์/แผ่นพับ และป้ายประชาสัมพันธ์ขนาดใหญ่หน้าหน่วยงานที่จัด

โดยแม้ว่าทุกโครงการจะมีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ด้วย แต่ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า สื่อออนไลน์ไม่ใช่ช่องทางการประชาสัมพันธ์ที่สามารถเข้าถึงผู้สูงอายุได้โดยตรง เพราะสำหรับผู้สูงอายุแล้ว คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตยังไม่ใช่ช่องทางการสื่อสารหลักในชีวิตประจำวัน แต่ที่ทุกโครงการยังใช้การสื่อสารผ่านช่องทางนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่าน่าจะมุ่งหวังสื่อสารไปยังบุตรหลานของผู้สูงอายุเพื่อให้เกิดการชักชวนและแนะนำผู้สูงอายุในบ้านให้มาเข้าร่วมโครงการเป็นหลัก รวมถึงการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างการรับรู้ถึงภาพลักษณ์การเป็นหน่วยงานที่บริการวิชาการแก่สังคมในสายตาของประชาชนทั่วไปอีกด้วย

4. การวิเคราะห์เปรียบเทียบสถานภาพของโครงการอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตสำหรับผู้สูงอายุที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมระดับกลาง กับการอบรมของชมรม OPPY

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มุ่งศึกษาโครงการอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตสำหรับผู้สูงอายุที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมระดับกลาง โดยใช้ค่าใช้จ่ายในการสมัครเป็นเกณฑ์ในการคัดกรองฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้เรียนดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

เมื่อผู้วิจัยได้ค้นพบสถานภาพในด้านต่างๆ ของการอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตสำหรับผู้สูงอายุที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมระดับกลางในช่วงปีพ.ศ. 2554-2556 แล้ว จึงได้นำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับโครงการอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตสำหรับผู้สูงอายุที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมระดับสูงในชมรม OPPY โดยอ้างอิงข้อมูลจากงานวิจัยที่ศึกษาชมรม OPPY ของหม่อมหลวงศุภนิศา เกษมสันต์ (2546) และของกำจร หลุยยะพงศ์ (2553) ประกอบกับข้อมูลจากเว็บไซต์ชมรม OPPY (www.happyoppy.com) ในปัจจุบันปีพ.ศ. 2556 แสดงผลดังตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.8 การเปรียบเทียบสถานการณ์ภาพของการอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตสำหรับผู้สูงอายุที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมระดับกลาง กับการอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตสำหรับผู้สูงอายุที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมระดับสูงในชมรม OPPY ในช่วงปีพ.ศ. 2556

สถานภาพ ด้านต่างๆ	การอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตสำหรับผู้สูงอายุ ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมระดับกลาง	การอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตสำหรับผู้สูงอายุ ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมระดับสูงในชมรม OPPY
หน่วยงาน	มหาวิทยาลัยรัฐ องค์การมหาชน และบริษัทเอกชนที่ไม่มุ่งหวังกำไร	ชมรม ที่ดำเนินงานภายใต้บริษัทเอกชน คือ บริษัท ลีอกซเลย์ จำกัด (มหาชน)
ความเป็นมา	มีจุดเริ่มต้นจากภารกิจด้านการให้บริการหรือส่งเสริมวิชาการแก่สังคม จึงเกิดเป็นโครงการอบรมคอมพิวเตอร์สำหรับผู้สูงอายุขึ้น โดยบางแห่งเป็นภารกิจหลักของหน่วยงาน และบางแห่งเป็นเพียงส่วนหนึ่งในภารกิจของหน่วยงาน	มีจุดเริ่มต้นจากความสนใจเรียนรู้การใช้อินเทอร์เน็ตหลังวัยเกษียณของคุณหญิงชัชวีร์ จาติกวณิช อดีตกรรมการผู้จัดการ บริษัท ลีอกซเลย์ จากนั้นจึงพัฒนามาสู่การจัดตั้งชมรม OPPY เพื่อจัดสอนคอมพิวเตอร์สำหรับผู้สูงอายุ ภายใต้แผนกเลิร์นนิ่งมีเดีย ของบริษัท ลีอกซเลย์
วัตถุประสงค์	อบรมให้ความรู้และพัฒนาทักษะการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตให้แก่ผู้สูงอายุ	อบรมให้ความรู้และพัฒนาทักษะการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตให้แก่ผู้สูงอายุ

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

สถานภาพ ด้านต่างๆ	การอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตสำหรับผู้สูงอายุ ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมระดับกลาง	การอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตสำหรับผู้สูงอายุ ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมระดับสูงในชมรม OPPY
เป้าหมาย	<p>เป้าหมาย 3 ระดับ ได้แก่</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เป้าหมายระดับพื้นฐาน เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถใช้งานคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเบื้องต้นสำหรับใช้ใน ชีวิตประจำวันได้เป็นสำคัญ 2. เป้าหมายระดับกลาง เพื่อให้ผู้สูงอายุใช้ประโยชน์จาก อินเทอร์เน็ตได้มากขึ้น เช่นการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและสิทธิ์ที่ พึ่งได้รับและการใช้เป็นช่องทางในการติดต่อสื่อสารและสร้าง สังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ 3. เป้าหมายระดับสูง เพื่อการใช้อินเทอร์เน็ตเป็นสื่อกลางในการ ติดต่อสื่อสารเพื่อถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ และสร้างความ เข้าใจระหว่างผู้สูงอายุกับคนในสังคมรอบข้าง และการใช้เป็น ช่องทางในการสร้างอาชีพได้ 	<p>เป้าหมายหลัก 3 ประการ ได้แก่ (ข้อมูลจากเว็บไซต์ชมรม OPPY)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อขจัดความกลัว และเพิ่มความกล้าที่จะใช้เทคโนโลยี คอมพิวเตอร์ให้กับผู้สูงอายุ 2. เพื่อลดช่องว่างระหว่างวัย 3. เพื่อสร้างสังคมใหม่ให้กับผู้สูงอายุ

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

สถานภาพ ด้านต่างๆ	การอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตสำหรับผู้สูงอายุ ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมระดับกลาง	การอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตสำหรับผู้สูงอายุ ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมระดับสูงในชมรม OPPY
ผู้เรียน กลุ่มเป้าหมาย	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้สูงอายุ 50 ปีขึ้นไป (ยึดหยุ่นได้) - กลุ่มผู้สูงอายุที่มีฐานะทางเศรษฐกิจหลากหลาย ส่วนใหญ่อยู่ในระดับกลาง - ความเฉพาะเจาะจงของกลุ่มเป้าหมายไม่สม่ำเสมอ บางโครงการมีเฉพาะผู้สูงอายุ บางโครงการมีผู้พิการเรียนร่วมกับผู้สูงอายุ บางโครงการมีวัยกลางคนเรียนร่วมกับผู้สูงอายุด้วย - ส่วนใหญ่มีกลุ่มเป้าหมายหลักเป็นผู้เรียนที่ไม่มีพื้นฐานทางคอมพิวเตอร์มาก่อน และมีกลุ่มเป้าหมายที่เคยใช้คอมพิวเตอร์มาบ้าง หรือใช้คอมพิวเตอร์ได้ดีแล้ว เป็นกลุ่มรอง 	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้สูงอายุ 45 ปีขึ้นไป - กลุ่มผู้สูงอายุที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมระดับสูง - ความเฉพาะเจาะจงของกลุ่มเป้าหมายสม่ำเสมอ คือจัดอบรมให้แก่ผู้สูงอายุเท่านั้น - กลุ่มเป้าหมายมีทุกระดับพื้นฐานความรู้ทางคอมพิวเตอร์
หลักสูตรที่จัด อบรม	<ul style="list-style-type: none"> - โครงการที่มีความถี่ในการจัดเพียง 1-2 หลักสูตรต่อปี จะมีเฉพาะหลักสูตรคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเบื้องต้นสำหรับผู้สูงอายุ และปัจจุบันเริ่มมีหลักสูตรเฟซบุ๊กสำหรับผู้สูงอายุเพิ่มเข้ามา - โครงการที่มีความถี่ในการจัดได้หลายครั้ง จะมีหลักสูตรที่หลากหลาย ทั้งหลักสูตรคอมพิวเตอร์เบื้องต้นและหลักสูตรคอมพิวเตอร์ขั้นสูงขึ้น 	<ul style="list-style-type: none"> - ชมรมสามารถจัดการอบรมได้ไม่จำกัด จึงมีหลักสูตรที่หลากหลาย ทั้งหลักสูตรคอมพิวเตอร์เบื้องต้น หลักสูตรคอมพิวเตอร์ขั้นสูงขึ้น และหลักสูตรเกี่ยวกับอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีอื่นๆ เช่น การถ่ายภาพดิจิทัล การใช้ไอแพด (iPad)

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

สถานภาพ ด้านต่างๆ	การอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตสำหรับผู้สูงอายุ ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมระดับกลาง	การอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตสำหรับผู้สูงอายุ ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมระดับสูงในชมรม OPPY
จำนวนผู้เรียนต่อ ครั้ง	ส่วนใหญ่จัดอบรมครั้งละ 1 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 20-35 คน	จัดอบรมรุ่นละ 1 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 12 คน
ความถี่	<ul style="list-style-type: none"> - หน่วยงานที่มีโครงการอบรมคอมพิวเตอร์เป็นเพียงส่วนหนึ่งของภารกิจ จะจัดอบรมโดยเฉลี่ยเพียงปีละ 1-2 ครั้ง - หน่วยงานที่มีโครงการเป็นภารกิจหลัก จะจัดอบรมได้บ่อยครั้งกว่าโดยเฉลี่ยเดือนละ 1 ครั้ง และมีการกำหนดตารางการอบรมที่แน่นอน 	<ul style="list-style-type: none"> - ความถี่ในการจัดอบรม หลักสูตรวันธรรมดาจัดเดือนละ 1 ครั้ง หลักสูตรวันเสาร์จัด 3 เดือนต่อ 1 ครั้ง มีการกำหนดตารางการอบรมที่แน่นอน
ระยะเวลา ในการจัดอบรม	<ul style="list-style-type: none"> - บางโครงการจัดในวันธรรมดา และบางโครงการจัดวันเสาร์-อาทิตย์ ขึ้นอยู่กับความสะดวกของหน่วยงานที่จัดการอบรม - หลักสูตรเร่งรัด หลักสูตรละ 2-3 วัน อบรมทั้งวัน วันละ 6-8 ชม. (แบ่งเป็น 4 ช่วง มีพักเบรกและพักกลางวันคั่น) - รวมระยะเวลาอบรมประมาณ 10-20 ชม./หลักสูตร 	<ul style="list-style-type: none"> - มีทั้งหลักสูตรวันธรรมดา หรือหลักสูตรวันเสาร์ ขึ้นอยู่กับความสะดวกของผู้เรียน - หลักสูตรระยะยาวต่อเนื่อง หลักสูตรละ 7 วัน อบรมเพียงวันละ 3 ชม. มี 2 รอบ รอบเช้า 09.00 - 12.00 น. และรอบบ่าย 13.00 - 16.00 น. (แบ่งเป็น 2 ช่วง มีพักเบรกคั่น) - รวมระยะเวลาอบรม 21 ชม./หลักสูตร

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

สถานภาพ ด้านต่างๆ	การอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตสำหรับผู้สูงอายุ ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมระดับกลาง	การอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตสำหรับผู้สูงอายุ ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมระดับสูงในชมรม OPPY
สถานที่จัดอบรม	<ul style="list-style-type: none"> - ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ของหน่วยงานที่จัดการอบรม หรือ บางโครงการไม่มีสถานที่ที่เป็นของตัวเองต้องไปขอสนับสนุน สถานที่จากหน่วยงานอื่น - ไม่ใช่ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ที่จัดเพื่อผู้สูงอายุโดยเฉพาะ - มีคอมพิวเตอร์จัดไว้ 1 เครื่องต่อผู้เรียน 1 คน อย่างเพียงพอ 	<ul style="list-style-type: none"> - ห้องเรียนคอมพิวเตอร์ของชมรม OPPY - เป็นห้องเรียนคอมพิวเตอร์ที่จัดเพื่อผู้สูงอายุโดยเฉพาะ - มีคอมพิวเตอร์จัดไว้ 1 เครื่องต่อผู้เรียน 1 คน อย่างเพียงพอ
ค่าใช้จ่ายใน การลงทะเบียน	<ul style="list-style-type: none"> - ลักษณะบริการสังคม ไม่แสวงหารายได้ - ไม่เก็บค่าใช้จ่าย - 1,800 บาท - อัตราเฉลี่ยต่อชั่วโมง 0 - 125 บาท - รวมค่าเอกสาร อาหารกลางวันและอาหารว่าง 	<ul style="list-style-type: none"> - ลักษณะกึ่งธุรกิจ ต้องการรายได้ - หลักสูตรวันธรรมดา 3,800 บาท หลักสูตรวันเสาร์ 4,800 บาท - อัตราเฉลี่ยต่อชั่วโมง 181 บาทหรือ 229 บาทในหลักสูตรวันเสาร์ - รวมค่าเอกสาร อาหารว่าง เสื้อชมรมโอพีพีวาย 1 ตัว และบัตรสมาชิกรายปี
การประชาสัมพันธ์ โครงการ	<p>เน้นการส่งข่าวเพื่อขอความร่วมมือสื่อหนังสือพิมพ์และโทรทัศน์ ช่วยประชาสัมพันธ์โดยไม่มีค่าใช้จ่าย ซึ่งเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย ได้มากที่สุด ร่วมกับใช้ป้ายแบนเนอร์หน้าหน่วยงานที่จัดหรือแผ่น พับประชาสัมพันธ์ และใช้การติดต่อผู้เรียนเดิมจากฐานข้อมูลด้วย</p>	<p>การประชาสัมพันธ์กับสื่อมวลชนภายนอก เช่น การให้สัมภาษณ์ ผ่านทางหนังสือพิมพ์และรายการโทรทัศน์ และด้วยการรวมตัวของ ผู้สูงอายุในรูปแบบชมรม จึงมีการประชาสัมพันธ์ภายในผ่าน เว็บไซต์ของชมรม จดหมายข่าว โดยมีฐานข้อมูลสมาชิกของชมรม</p>

จากตารางที่ 4.8 ผู้วิจัยวิเคราะห์ประเด็นที่เหมือนและประเด็นที่แตกต่างของการอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตสำหรับผู้สูงอายุที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมระดับกลาง กับการอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตสำหรับผู้สูงอายุที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมระดับสูงในชมรม OPPY ได้ดังนี้

- **ด้านหน่วยงานที่จัดอบรม** พบความแตกต่างว่า หน่วยงานที่จัดการอบรมคอมพิวเตอร์สำหรับผู้สูงอายุนั้นจะเป็นหน่วยงานภาครัฐ องค์กรมหาชน หรือแม้เป็นบริษัทเอกชนก็จะมีลักษณะร่วมกันสำคัญคือ เป็นหน่วยงานที่ไม่ได้หวังผลกำไรเชิงธุรกิจ ในขณะที่ชมรม OPPY ที่จัดการอบรมคอมพิวเตอร์สำหรับผู้สูงอายุนั้นเป็นชมรมที่ดำเนินงานภายใต้บริษัทหลักทรัพย์ บริษัทเอกชนที่มีธุรกิจหลักด้านไอซีทีและเทคโนโลยี จึงเป็นชมรมที่มีการดำเนินงานเชิงธุรกิจ ซึ่งจากความแตกต่างดังกล่าวย่อมส่งผลต่อแนวทางการจัดอบรมด้านอื่นๆ ตามมาด้วย เช่น ความถี่ในการจัดอบรม ค่าลงทะเบียน และสถานที่ ซึ่งจะได้กล่าวถึงต่อไป
- **ด้านความเป็นมา** พบความแตกต่างอย่างชัดเจนว่า การอบรมสำหรับผู้สูงอายุนั้นส่วนใหญ่จัดขึ้นโดยหน่วยงานที่มีภารกิจบริการวิชาการแก่สังคม โดยมีกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลายไม่เฉพาะเจาะจงว่าเป็นกลุ่มผู้สูงอายุเท่านั้น หรือแม้แต่บริษัท PWD เองก็มีกลุ่มเป้าหมายในการช่วยเหลือผู้พิการเป็นหลักก่อนที่จะหันมาให้ความสนใจผู้สูงอายุเช่นทุกวันนี้ เรียกว่าการให้บริการผู้สูงอายุยังเป็นเพียงส่วนเสริมที่ต้องแบ่งใช้ทรัพยากรร่วมกับส่วนอื่นๆ ในขณะที่ชมรม OPPY นั้น มีจุดเริ่มต้นจากความต้องการจัดสอนคอมพิวเตอร์ให้แก่ผู้สูงอายุโดยเฉพาะของคุณหญิงชัชวีร์ จาติกวณิช ดังนั้นทุกๆ ขั้นตอนทุกๆ ส่วนของชมรมจึงจัดขึ้นเพื่อผู้สูงอายุโดยเฉพาะ
- **ด้านวัตถุประสงค์ในการจัดอบรม** พบว่าทั้ง 2 กลุ่มมีวัตถุประสงค์หลักเพื่ออบรมให้ความรู้และพัฒนาทักษะการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตให้แก่ผู้สูงอายุเช่นเดียวกัน
- **ด้านเป้าหมายของการอบรม** กลับพบความแตกต่างว่า ชมรม OPPY ซึ่งก่อตั้งขึ้นในช่วงเริ่มต้นของเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ที่ผู้สูงอายุยังไม่คุ้นเคยและส่วนใหญ่ยังกลัวคอมพิวเตอร์ ทำให้ชมรม OPPY ต้องกำหนดเป้าหมายหลักในการขจัดความกลัว และเพิ่มความกล้าที่จะใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ให้กับผู้เรียนเป็นอันดับแรก ประการต่อมาผู้สูงอายุส่วนใหญ่ในชมรม OPPY เป็นกลุ่มชนชั้นสูงของสังคมที่รวมตัวกันเพื่อสร้างสังคมผู้สูงอายุที่มีความทันสมัย ดังนั้นเป้าหมายประการต่อมาจึงเพื่อประโยชน์ทางสังคมของผู้สูงอายุมากกว่าผลสำเร็จของการเรียน ในขณะที่การอบรมสำหรับผู้สูงอายุนั้นไม่ได้เน้นเป้าหมาย

เกี่ยวกับการจัดการความกลัวคอมพิวเตอร์แล้ว เนื่องจากผู้สูงอายุในปัจจุบันค่อนข้างคุ้นเคยกับคอมพิวเตอร์และสังเกตเห็นถึงประโยชน์ของคอมพิวเตอร์มากขึ้น แต่จะวางเป้าหมายหลักในเชิงระดับผลสำเร็จของการเรียนรู้คอมพิวเตอร์ของผู้สูงอายุมากกว่าเป้าหมายด้านอื่นๆ เพราะผู้สูงอายุระดับกลางส่วนใหญ่ที่ตัดสินใจเข้ามาเรียนคอมพิวเตอร์มักจะทำให้ความสำคัญกับความคุ้มค่าและการนำคอมพิวเตอร์ไปใช้ประโยชน์ได้จริง ทั้งใช้ในการติดต่อสื่อสารกับลูกหลาน รวมทั้งใช้ในการทำงานด้วย (Task oriented) ทำให้โครงการอบรมสำหรับผู้สูงอายุระดับกลางจึงวางเป้าหมายหลักไปที่ผลสำเร็จในการเรียนของผู้เรียนมาเป็นอันดับแรก

จากผลการวิจัยที่พบว่าผู้สูงอายุระดับกลางหลายคนมีเป้าหมายในการเรียนคอมพิวเตอร์เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการทำงาน (Task oriented) ผู้วิจัยพบว่ามีความแตกต่างจากงานวิจัยของหม่อมหลวงศุภนิศา เกษมสันต์ (2546) ที่พบว่า ผู้สูงอายุในชมรม OPPY จำนวนน้อยมากที่จะสนใจเรียนโปรแกรมที่มีลักษณะของการนำไปใช้โดยมีเป้าหมายเพื่อการทำงาน ซึ่งไม่ใช่เป้าหมายในการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุกลุ่ม OPPY

- **ด้านผู้เรียนกลุ่มเป้าหมาย** พบว่าทั้ง 2 กลุ่มกำหนดอายุของผู้เรียนไว้ใกล้เคียงกัน แต่การอบรมสำหรับผู้สูงอายุระดับกลางมีความยืดหยุ่นมากกว่า เพราะพบผู้เรียนในวัยอื่นมาร่วมเรียนด้วย ซึ่งผู้วิจัยวิเคราะห์ว่าน่าจะเกี่ยวข้องกับความพยายามรับผู้เรียนให้ครบตามจำนวนที่กำหนดไว้ เพราะต้องคำนึงเรื่องความคุ้มค่าในการจัดอบรมแต่ละครั้งด้วย นอกจากนี้ยังมีความแตกต่างหลายประการ คือ

- 1) การอบรมสำหรับผู้สูงอายุระดับ กลางพบว่าผู้เรียนค่อนข้างมีความแตกต่างหลากหลายของฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม โดยส่วนใหญ่อยู่ในระดับกลาง ขณะที่กลุ่มผู้เรียนของชมรม OPPY แทบทั้งหมดเป็นกลุ่มชนชั้นสูง

- 2) การอบรมสำหรับผู้สูงอายุระดับกลางมีความเจาะจงของกลุ่มเป้าหมายไม่สม่ำเสมอ คืออาจมีการปะปนกับกลุ่มเป้าหมายที่มีวัยหรือสถานภาพอื่นๆ ด้วย ขึ้นอยู่กับ การกำหนดของแต่ละหน่วยงาน ในขณะที่การอบรมของชมรม OPPY มีกลุ่มเป้าหมายที่เจาะจงว่าต้องเป็นผู้สูงอายุเท่านั้น

- 3) การอบรมสำหรับผู้สูงอายุระดับกลางมีกลุ่มเป้าหมายหลักเป็นผู้สูงอายุที่ไม่มีพื้นฐานคอมพิวเตอร์มาก่อน ขณะที่ชมรม OPPY มีกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้สูงอายุที่มีพื้นฐานคอมพิวเตอร์ทุกระดับ ซึ่งผู้วิจัยวิเคราะห์ว่าเป็นผลสืบเนื่องมาจากความสามารถในการจัดหลักสูตรการอบรมได้หลากหลายมากกว่า

- **ด้านหลักสูตรที่จัดอบรม** พบความแตกต่างว่า การอบรมสำหรับผู้สูงอายุระดับกลางมีความถี่ในการจัดที่ค่อนข้างน้อยจึงต้องเลือกจัดหลักสูตรที่จำเป็นและมีความต้องการมากก่อน โดยส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นเฉพาะหลักสูตรเบื้องต้น อาจมีหลักสูตรอื่นๆ เพิ่มเข้ามาตามกระแสความสนใจบ้าง ขณะที่ชมรม OPPY จัดอบรมได้ไม่จำกัดจึงมีหลักสูตรคอมพิวเตอร์ที่หลากหลาย และยังมีหลักสูตรทางเทคโนโลยีอื่นๆ เสริมด้วย
- **ด้านจำนวนผู้เรียน** พบความแตกต่างเรื่องจำนวนผู้เรียนต่อห้องเรียนสูง การอบรมสำหรับผู้สูงอายุระดับกลางจำเป็นต้องจัดชั้นเรียนใหญ่เพื่อความคุ้มค่า คือ 20-30 คน ขณะที่ชมรม OPPY เน้นการดูแลและปฏิสัมพันธ์ภายในชั้นเรียนที่ทั่วถึง ห้องเรียนละไม่เกิน 12 คน

การอบรมสำหรับผู้สูงอายุระดับกลางยังพบความไม่เสถียรของการจัดอบรมที่สืบเนื่องมาจากจำนวนผู้สมัคร คือหากผู้สมัครมีจำนวนน้อยจัดแล้วไม่คุ้ม ทางโครงการมักจะเลื่อนวันจัดออกไป โดยหากพิจารณาเปรียบเทียบกับ การอบรมของชมรม OPPY หลักสูตรมือใหม่หัดเล่นคอมพิวเตอร์จะรับผู้เรียนต่อห้องเพียง 12 คน ซึ่งมีความเสี่ยงที่จำนวนผู้เรียนจะไม่ครบตามจำนวนที่เปิดรับน้อยกว่า และจากการสอบถามข้อมูลเจ้าหน้าที่ของชมรม OPPY (โทรศัพท์เข้าไปสอบถามเมื่อ 20 มีนาคม 2556) พบว่า ส่วนใหญ่หลักสูตรมือใหม่หัดเล่นคอมพิวเตอร์จะมีผู้สมัครเต็มจำนวนแทบทุกรุ่น และชมรมไม่มีนโยบายยุบห้องเรียนหรือเลื่อนวันอบรมเพื่อให้ผู้เรียนเต็มจำนวน แม้จะมีผู้เรียนไม่เต็มจำนวนซึ่งเจ้าหน้าที่แจ้งว่าปกติไม่เคยต่ำกว่า 5 คนก็ยังคงจัดการอบรมตามตารางเดิม

วิเคราะห์สาเหตุได้ว่า ชมรม OPPY มีผู้เรียนส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมระดับสูง ซึ่งต้องจ่ายค่าเรียนคอมพิวเตอร์ในอัตราที่สูงกว่า พบว่าเป็นไปได้น้อยมากที่ผู้จัดการอบรมจะสามารถเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขหรือเลื่อนวันเวลาจัดการอบรมได้

- **ด้านความถี่และระยะเวลาในการอบรม** มีความแตกต่างกันในทุกประเด็น ได้แก่
 - 1) การอบรมสำหรับผู้สูงอายุระดับกลางมีความถี่ในการจัดอบรมน้อยกว่าชมรม OPPY มาก ซึ่งบางแห่งจัดได้เพียง 1-2 ครั้งต่อปี หรือบางแห่งที่จัดได้มากขึ้นก็เพียงปีละไม่เกิน 10 ครั้ง รวมทุกหลักสูตร แต่ชมรม OPPY พบว่าเฉพาะหลักสูตรเบื้องต้นก็มีการจัดมากถึงปีละ 15 ครั้ง ไม่รวมหลักสูตรอื่นๆ
 - 2) การอบรมสำหรับผู้สูงอายุระดับกลางผู้เรียนไม่สามารถเลือกได้ว่าจะเรียนวันธรรมดาหรือวันเสาร์-อาทิตย์ ขึ้นอยู่กับความสะดวกของแต่ละหน่วยงาน ซึ่งหากผู้สูงอายุไม่

สะดวกในวันที่หน่วยงานกำหนดก็พลาดโอกาสในการเรียนไป แต่ชมรม OPPY ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนได้ตามความสะดวก จึงเพิ่มโอกาสในการเรียนที่มากกว่า

3) การอบรมสำหรับผู้สูงอายุระดับกลางเป็นหลักสูตรอบรมภายใน 2-3 วัน ทำให้ผู้สูงอายุต้องเข้าเรียนทั้งวัน การเรียนรู้จึงเป็นไปอย่างเร่งรัด ซึ่งไม่สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของผู้สูงอายุที่รับข้อมูลได้ค่อนข้างจำกัด ขณะที่การอบรมของชมรม OPPY เป็นหลักสูตรระยะยาว เรียนเพียงวันละ 3 ชั่วโมง การเรียนรู้จึงเป็นไปอย่างค่อยเป็นค่อยไป

4) การอบรมสำหรับผู้สูงอายุระดับกลางมีระยะเวลาการอบรมตลอดหลักสูตรอยู่ระหว่าง 10-20 ชั่วโมง ขึ้นอยู่กับงบประมาณของหน่วยงานว่าสามารถจัดได้กี่วัน ขณะที่ชมรม OPPY มีระยะเวลาการอบรมตลอดหลักสูตรมากกว่าคือ 21 ชั่วโมง

- **ด้านสถานที่จัดอบรม** สืบเนื่องจากความเป็นมาของการอบรมและรูปแบบการดำเนินงานของหน่วยงานที่จัด ส่งผลต่อสถานที่ที่ใช้จัดอบรมด้วย คือการอบรมสำหรับผู้สูงอายุระดับกลางส่วนใหญ่จะใช้ห้องเรียนคอมพิวเตอร์ร่วมกับผู้เรียนวัยอื่นๆ แต่ชมรม OPPY เป็นห้องเรียนคอมพิวเตอร์ที่จัดไว้สำหรับการเรียนคอมพิวเตอร์ของผู้สูงอายุโดยเฉพาะ ซึ่งในการจัดองค์ประกอบของห้องเรียนจะมีการพิจารณาถึงความเหมาะสมกับผู้สูงอายุโดยเฉพาะ โดยในงานวิจัยของหม่อมหลวงศุภนิศา เกษมสันต์ (2546) ระบุว่า ในห้องเรียนคอมพิวเตอร์ของชมรม OPPY จะใช้คอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ที่ได้รับการออกแบบและวางแผนมาให้เหมาะกับวัยของผู้เรียน เช่น คอมพิวเตอร์จอแบนเพื่อถนอมสายตา และขนาดของห้องเรียนที่รองรับผู้เรียนได้ตามจำนวนที่กำหนดไว้คือ 12 คนต่อชั้นเรียน ทำให้บรรยากาศในการเรียนค่อนข้างอบอุ่นและมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างทั่วถึง

- **ด้านค่าใช้จ่ายในการอบรม** สืบเนื่องจากความเป็นมาของการอบรมและรูปแบบการดำเนินงานของหน่วยงานที่จัด ส่งผลต่อการกำหนดค่าลงทะเบียนของผู้เรียน การอบรมสำหรับผู้สูงอายุระดับกลางส่วนใหญ่จัดขึ้นเพื่อบริการสังคมจึงเป็นการอบรมที่จัดบริการโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายหรือเก็บค่าลงทะเบียนในราคาถูกลงตามงบประมาณที่ใช้จริงเท่านั้น ขณะที่ชมรม OPPY ต้องอาศัยรายได้ในการดำเนินงานจึงมีค่าลงทะเบียนในอัตราที่สูงกว่า

แม้ว่าเมื่อคำนวณโดยเฉลี่ยต่อชั่วโมงแล้วอัตราค่าลงทะเบียนของทั้ง 2 กลุ่มอาจไม่ได้แตกต่างกันมากนัก แต่ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะพิจารณาจากจำนวนเงินรวม ทั้งก้อนที่ต้องจ่ายไปต่อการอบรม 1 หลักสูตรมากกว่า ซึ่งหากพิจารณาในแง่นี้จะพบความแตกต่างค่อนข้างมาก โดยอัตราสูงสุดมีส่วนต่างอยู่ถึง 2,000 บาท ซึ่งเป็นจำนวนที่มีความหมายต่อการตัดสินใจของผู้สูงอายุชนชั้นกลาง

- **ด้านการประชาสัมพันธ์** โครงการอบรมสำหรับผู้สูงอายุระดับกลางมีงบประมาณจำกัดและมีกำหนดระยะเวลาไม่แน่นอนจึงใช้การขอความสนับสนุนลงข่าวประชาสัมพันธ์จากสื่อมวลชนประเภทหนังสือพิมพ์และโทรทัศน์โดยไม่มีค่าใช้จ่ายเป็นหลัก และประชาสัมพันธ์ล่วงหน้าเพียงระยะเวลาสั้นๆ เป็นรายครั้งที่จัดการอบรมไป ประกอบกับสื่ออื่นๆ บ้าง และการติดต่อผู้เรียนโดยตรงผ่านฐานข้อมูลผู้เรียนเดิม ในขณะที่ชมรม OPPY มีรูปแบบการประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์ กิจกรรม และความสำเร็จของชมรม เพื่อสร้างการรับรู้เกี่ยวกับชมรมในเชิงบวกและสร้างแรงบันดาลใจต่อผู้สูงอายุกลุ่มเป้าหมาย โดยไม่จำเป็นต้องประชาสัมพันธ์หลักสูตรเป็นรายครั้ง ประกอบกับการประชาสัมพันธ์ภายในชมรมที่ค่อนข้างเหนียวแน่นและต่อเนื่อง เพื่อสร้างการประชาสัมพันธ์ผ่านการบอกต่อและชักชวนโดยผู้สูงอายุกลุ่มผู้นำทางความคิด (Opinion leader) ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่ามีอิทธิพลเป็นอย่างสูงต่อการตัดสินใจของผู้สูงอายุ นอกจากนี้การสื่อสารและประชาสัมพันธ์ในรูปแบบการชักชวน ยังส่งผลให้สถานภาพผู้เรียนส่วนใหญ่ของชมรม OPPY เป็นกลุ่มชนชั้นระดับสูงเช่นเดียวกัน